

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ІНІ/факультет *Інститут економіки та бізнес-освіти*
Кафедра *Фінансів і бухгалтерського обліку*
Спеціальність *072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*
Форма навчання *денна*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Міхієнко Аніти Тарасівни

на тему *Оцінка впливу кризи на фінансову діяльність підприємства*

за матеріалами *ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат»*

науковий керівник *к.е.н., доцент* **М.М.Садовенко**

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри
від 16 червня 2025р. № 13

Завідувач кафедри _____

(підпис)

к.е.н. доцент

Наук. ступень, вчене звання

О.В.Неізнестна

Ініціали, прізвище

ЗАЯВА

Я, Міхієнко Аніта Тарасівна, засвідчую, що кваліфікаційна бакалаврська робота на тему: «Оцінка впливу кризи на фінансову діяльність підприємства» написана мною самостійно.

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

03.06.2025

А.Т.Міхієнко

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

ННІ/факультет	<i>Інститут економіки та бізнес-освіти</i>
Кафедра	<i>Фінансів і бухгалтерського обліку</i>
Спеціальність	<i>072 «Фінанси, банківська справа та страхування»</i>
Форма навчання	<i>денна</i>

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____ О.В.Неізнестна
(підпис) (Прізвище, ініціали)

« 04 » квітня 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ**

1. Тема роботи **Оцінка впливу кризи на фінансову діяльність підприємства**

Керівник роботи _____ к.е.н, доцент **М.М.Садовенко**

затверджені наказом закладу вищої освіти від « 04 » квітня 2025 р.
№ 228-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «07» червня 2025 р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Поняття та діагностика фінансової кризи підприємства гірничо-металургійного комплексу

Розділ 2. Оцінка впливу кризи на фінансову діяльність ПрАТ "Центральний ГЗК"

Розділ 3. Рекомендації щодо подолання фінансової кризи ПрАТ «Центральний ГЗК»

Об'єкт дослідження: фінансова діяльність приватного акціонерного товариства "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат" (ПрАТ "Центральний ГЗК"),

Предметом дослідження: фінансове управління підприємством гірничо-металургійного комплексу.

Мета роботи: оцінка впливу кризи на фінансову діяльність ПрАТ "Центральний ГЗК" та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності його функціонування в умовах економічної нестабільності.

5. Дата видачі завдання « 04 » квітня 2025р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів МДР	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	до 11.04.2025	Виконано 11.04.2025
2	Підготовка розділу 2	до 02.05.2025	Виконано 02.05.2025
3.	Підготовка розділу 3	до 23.05.2025	Виконано 23.05.2025
4	Отримання відгуку від наукового керівника	до 07.06.2025	Виконано 07.06.2025
5	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 10.06.2025	Виконано 10.06.2025
6	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 13.06.2025	Реєстраційний № « 13 » червня 2025 р.
7	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	14.06.2025	Виконано 14.06.2025
8	Підготовка до захисту в ЕК	до 20.06.2025	Виконано 20.06.2025

Завдання підготував науковий керівник

М.М.Садовенко
(прізвище та ініціали)

Завдання одержала здобувачка

А.Т.Міхійенко
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Міхієнко А.Т. Оцінка впливу кризи на фінансову діяльність підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна бакалаврська робота зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Державний університет економіки і технологій – Кривий Ріг, 2025.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена оцінці впливу кризи на фінансову діяльність ПрАТ "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат" в умовах сучасних економічних викликів. У роботі проаналізовано сутність та причини виникнення фінансової кризи на підприємствах гірничо-металургійного комплексу України, а також методологію її діагностики. Проведено детальний аналіз фінансової діяльності ПрАТ "Центральний ГЗК" із використанням методів вертикального та горизонтального аналізу, коефіцієнтного методу. Визначено ключові тенденції впливу кризових явищ на прибутковість підприємства. Розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення фінансового управління та підвищення прибутковості підприємства у післякризовий період.

Результати дослідження мають практичне значення для підвищення ефективності управління підприємствами гірничо-металургійного комплексу України.

Ключові слова: фінансова криза, гірничо-металургійний комплекс, ПрАТ "Центральний ГЗК", фінансове управління, фінансова стійкість, економічна ефективність, антикризове управління, прибутковість, витрати, рентабельність, фінансовий аналіз.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ПОНЯТТЯ ТА ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ПІДПРИЄМСТВА ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ	6
1.1. Основи фінансової кризи та чинники її виникнення на підприємстві	6
1.2. Методологія діагностики фінансової кризи на підприємстві	14
1.3. Особливості функціонування підприємств гірничо-металургійного комплексу України в умовах військового стану	24
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ВПЛИВУ КРИЗИ НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАТ "ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК"	33
2.1. Характеристика виробничої діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» у контексті військових викликів	33
2.2. Аналіз основних фінансових показників підприємства	42
2.3. Виявлення кризових тенденцій та їх впливу на прибутковість підприємства	55
Висновки до розділу 2	64
РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ПРАТ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК»	69
3.1. Стратегія розвитку базового підприємства	69
3.2. Відновлення прибуткової діяльності базового підприємства у післякризовий період	75
Висновки до розділу 3	88
Висновки	91
Список використаних джерел	95
Додатки	99

ВСТУП

Сучасна економіка характеризується динамічними змінами, які часто супроводжуються фінансовими, економічними та соціальними кризами. Ці явища значно впливають на діяльність підприємств, зокрема на їх фінансові результати, стійкість і конкурентоспроможність. У зв'язку з цим оцінка впливу кризових явищ на фінансову діяльність підприємства набуває особливого значення, оскільки вона дозволяє ідентифікувати слабкі сторони, визначити ризики та розробити стратегії подолання кризових ситуацій.

Приватне акціонерне товариство "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат" (ПрАТ "Центральний ГЗК") є одним із провідних підприємств гірничо-металургійного комплексу України. Діяльність комбінату спрямована на видобуток і збагачення залізної руди, яка є ключовою сировиною для металургійної промисловості. У сучасних умовах це підприємство стикається з численними викликами, зокрема змінами на міжнародних ринках, зростанням виробничих витрат, інфляційними процесами та іншими факторами, які можуть загострюватися під час економічних криз.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю глибокого аналізу впливу кризових явищ на фінансову діяльність ПрАТ "Центральний ГЗК", що дозволить надати об'єктивну оцінку стану підприємства, виявити критичні проблеми та запропонувати ефективні рішення для їх подолання. Такий підхід є важливим як для самого підприємства, так і для розвитку галузі в цілому, оскільки дозволяє підвищити стійкість до кризових явищ та забезпечити стабільність фінансових результатів.

Метою роботи є оцінка впливу кризи на фінансову діяльність ПрАТ "Центральний ГЗК" та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності його функціонування в умовах економічної нестабільності.

Завданням дослідження є аналіз основних показників фінансової діяльності підприємства, ідентифікація ключових факторів впливу кризи, а також визначення перспективних напрямів подолання кризових ситуацій.

Зокрема, визначені наступні завдання роботи:

вивчити основні поняття, що характеризують фінансову кризу підприємства;

дослідити причини виникнення кризових явищ у фінансовій діяльності підприємств;

ознайомитися з методами діагностики фінансової кризи;

визначити ключові індикатори фінансової нестабільності;

проаналізувати вплив воєнних дій на діяльність підприємств галузі;

визначити специфіку економічної поведінки гірничо-металургійних підприємств у кризових умовах;

надати загальну характеристику підприємства;

розглянути вплив війни на основні аспекти діяльності підприємства;

провести аналіз основних показників фінансової звітності (прибутковість, рентабельність, ліквідність);

визначити стратегічні перспективи галузі після завершення воєнних дій;

надати прогностичні оцінки розвитку підприємств ГМК;

запропонувати заходи щодо відновлення прибуткової діяльності підприємства;

Обраний напрям дослідження дозволить не лише поглибити розуміння впливу економічних криз на діяльність конкретного підприємства, а й зробити внесок у загальну методологію аналізу фінансової стійкості підприємств у кризових умовах.

Об'єктом дослідження в роботі є фінансова діяльність приватного акціонерного товариства "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат" (ПрАТ "Центральний ГЗК"), а предметом – фінансове управління підприємством гірничо-металургійного комплексу.

При написанні роботи використовувалися праці провідних вітчизняних економістів, таких як Біляк Т. О., Ватченко Б. С., Виговський В. Г., Гордєєва-Герасимова Л. Ю., Грицан В., Докуніна К. І., Кизим М. О., Копитко

М., Котляров Є. І., Крайняк А. В., Погріщук Г. Б., Присяжнюк С. В., Серета А., Ткачук А. Ю., Федик О., Хаустова В. Є., Шаранов Р. С., Шульга І. В.

Нормативною основою виступають Закони України "Податковий кодекс України", "Господарський кодекс України", "Кодекс України з процедур банкрутства", положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

Аналітична частина роботи базується на методах аналізу, синтезу, вертикального і горизонтального аналізу, а також коефіцієнтному методі.

Особистий внесок автора роботи полягає у проведенні аналізу фінансового стану та ефективності діяльності базового підприємства.

Практичне значення роботи полягає в обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення процесу фінансового управління підприємством гірничо-металургійного комплексу.

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ ТА ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ПІДПРИЄМСТВА ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ

1.1. Основи фінансової кризи та чинники її виникнення на підприємстві

В умовах зростаючої невизначеності, спричиненої триваючими воєнними діями на території держави з боку російського агресора, а також ускладненням зовнішнього середовища для функціонування бізнесу, підприємницькі організації дедалі частіше опиняються під впливом кризових явищ та їх наслідків. Безперечно, в умовах підвищеного рівня ризику кризові процеси зумовлюються як зовнішніми об'єктивними, так і внутрішніми суб'єктивними чинниками, що призводить до частішого їх прояву та значно ускладнює процес ідентифікації та прогнозування ризиків.

Безсумнівним є факт, що з початком повномасштабного вторгнення росії на територію України було порушено виробничі ланцюги, зруйновано постачання сировини та матеріально-технічних ресурсів, втрачено ринки збуту готової продукції й з'явилися інші фактори, які спричинили глибоку та затяжну економічну кризу. Як наслідок, українські підприємства стикаються з наростанням існуючих проблем та появою нових, якісно інших загроз і викликів, що постійно породжуються кризогенними обставинами і вимагають впровадження ефективних управлінських рішень для реагування на них. У зв'язку з цим актуальним є уточнення теоретичних основ виникнення та еволюції кризових процесів, що сприятиме вдосконаленню концептуальної бази антикризового управління.

Слід підкреслити, що національна економіка зазнає не лише негативного впливу воєнного конфлікту та проявів макроекономічної нестабільності — таких як зростання безробіття, інфляційні процеси, знецінення національної валюти, порушення у сфері зовнішньоекономічних відносин тощо, — але

також має адаптуватися до вимог економіки знань, циркулярної та «зеленої» економіки [13]. Незважаючи на різну природу і ступінь впливу кожного з перелічених факторів на економічну стабільність, усі вони можуть розглядатися як складові економічного ризику.

Сучасні економічні умови діяльності бізнесових структур вирізняються високим рівнем динамічності та непередбачуваності, а також наявністю важко прогнозованих негативних факторів зовнішнього середовища, які впливають на діяльність українських підприємницьких організацій. Безумовно, несприятливий зовнішній вплив у поєднанні з неефективними управлінськими діями менеджменту бізнес-структур, а також іншими чинниками внутрішнього середовища спричиняє виникнення кризових ситуацій, які можуть призвести до втрати платоспроможності та банкрутства суб'єктів господарювання.

Поняття «криза» (від грец. «crisis» – переломний момент, рішення, результат) вперше з'явилося в античному праві під час винесення судових рішень, а згодом знайшло застосування в таких сферах людської діяльності, як медицина (критичний стан), військова справа (підсумок бою) та мистецтво. Варто зазначити, що спочатку криза не сприймалася як щось негативне, однак вже на початку XIX століття термін було запозичено економічною наукою, де він здебільшого став асоціюватися з негативними явищами.

Узагальнення наукової літератури дозволило встановити, що дефініція поняття «криза» розглядається як: «... втрата контролю над ситуацією» [4]; «... незапланований та небажаний, обмежений в часі процес, який заважає і може зробити неможливим функціонування підприємства» [5]; «...широкомасштабна, непередбачена подія, що призводить до потенційно негативних результатів» [3]; «...певне рішення, поворотний пункт, тяжкий перехідний стан» [27]; «...широкомасштабна, непередбачена, переломна подія, яка призводить як до негативних наслідків у господарській діяльності внаслідок розбалансування системи підприємства, так і до позитивних наслідків... через дію трансформаційних сил» [34]; «...одна із найбільш

складних форм порушення фінансової рівноваги підприємства» [8]; «...невід'ємна частина життєвого циклу підприємства та є не лише негативним фактором, але й поштовхом для подальшого розвитку для ліквідації його найбільш слабких частин» [6].

Отже, з огляду на викладене вище, можна застосувати сучасні трактування поняття «криза», умовно поділені на дві ключові групи: перша трактує кризу виключно як негативне явище, тоді як друга – як критичний момент у розвитку підприємства, що може виступати поштовхом до подальших трансформацій і мати як негативні, так і позитивні наслідки. У зв'язку з цим перед керівництвом будь-якого підприємства постає завдання щодо своєчасного виявлення потенційних причин виникнення криз та здійснення постійного моніторингу їх проявів.[13]

У науковому дискурсі з цього приводу сформувалися різні підходи до класифікації джерел виникнення кризових ситуацій. Представники першого підходу стверджують, що криза може проявитися на будь-якому етапі життєвого циклу підприємства, а її причинами є переважно зовнішні негативні чинники, зокрема зміни в податковому регулюванні, зростання конкуренції, скорочення попиту тощо [8, 27].

Натомість інша група дослідників аналізує причини криз у контексті взаємозв'язку між економічною циклічністю та стадіями розвитку підприємства. Вони розглядають кризу як неминучий етап, виникнення якого є лише питанням часу [35].

На нашу думку, попри відсутність єдиної точки зору серед науковців щодо природи виникнення криз, у реальних умовах кожен із наведених чинників може стати причиною кризових явищ як на макроекономічному, так і на корпоративному рівнях, за умови формування відповідного середовища. Таке середовище, у свою чергу, формується сукупністю подій у зовнішньому середовищі у поєднанні з особливостями внутрішнього потенціалу підприємства, що можуть виступати як джерелом ризиків, так і основою для реалізації нових можливостей.

На підставі викладеного можна спрогнозувати потенційні варіанти розвитку ситуацій, пов'язаних із проявом кризових процесів у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, коли ймовірність реалізації несприятливих сценаріїв перевищує потенціал формування сприятливих умов (рис. 1).

Так, у першому сценарії (А) ризики кризи виникають у разі, якщо елементи внутрішнього середовища підприємства не мають достатніх ресурсів для протидії зовнішнім загрозам, зумовленим негативними впливами макросередовища. У той же час потенційні можливості, які відкриваються завдяки позитивним подіям у зовнішньому середовищі або ринковим умовам, мають менший вплив порівняно з чинниками ризику. У таких умовах домінує ймовірність розвитку негативного сценарію.

Інший сценарій (Б) передбачає, що ризики кризи виникають у випадку, коли внутрішні ресурси підприємства не дозволяють ефективно скористатися сприятливими можливостями, які з'являються внаслідок позитивних змін у зовнішньому середовищі. При цьому здатність підприємства протистояти загрозам, що формуються негативними чинниками макросередовища, є недостатньою. Така ситуація також свідчить про переважання ризиків розвитку несприятливого сценарію над імовірністю формування позитивних умов. [13]

Очевидно, що процес виникнення та розвитку кризи на підприємстві відбувається поетапно. Початковий етап характеризується станом стабільності, коли між внутрішнім і зовнішнім середовищем підприємства існує рівновага, і відсутні ознаки потенційних загроз або передумов виникнення кризових явищ.

На першому етапі з'являються окремі чинники, що поступово порушують відповідність між внутрішнім і зовнішнім середовищем. На цьому етапі формуються потенційні причини кризи, однак їх вплив ще не є критичним для функціонування підприємства.

Другий етап позначається активним розвитком кризових процесів, що спричиняє порушення рівноваги між внутрішнім і зовнішнім середовищами за

окремими напрямками діяльності. Це свідчить про поглиблення дисбалансів, хоча вони ще не охоплюють всю систему функціонування підприємства.

Третій етап визначається як стадія повної втрати рівноваги та домінування стану невизначеності, що суттєво ускладнює управлінські рішення та загрожує стабільності суб'єкта господарювання.

На четвертому етапі підприємство або вступає у процедуру банкрутства, або, за умови своєчасного застосування антикризових (санаційних) заходів, має можливість відновити рівновагу та повернутися до початкового стабільного стану.

Таким чином, кризовий процес є послідовністю фаз – від моменту виникнення дисбалансів між внутрішнім і зовнішнім середовищем, які негативно впливають на економічну стійкість підприємства, до моменту відновлення рівноваги та повернення до докризового стану. При визначенні тривалості кризового процесу дотримано загально визнаних наукових підходів, що враховують його циклічність, динамічність, нестабільність і неперервність.

Водночас слід зазначити, що кожна окрема криза має індивідуальні ознаки, зумовлені специфікою умов її виникнення та розвитку, що потребує точного визначення її типу.

У межах кризового процесу виділяють низку періодів: порушення рівноваги, спад, ковзання, гальмування, зростання та відновлення стабільності. Традиційна теорія антикризового менеджменту описує три базові стадії: продромальний етап (латентна фаза), фаза гострої кризи та хронічна стадія.

Втім, якщо аналізувати кризу з урахуванням ключових змін у розвитку економічної системи, що здатні спрямувати її вектор у будь-якому напрямі — як до загострення, так і до поліпшення, — необхідно враховувати ймовірність ефекту біфуркацій. Це означає, що навіть на тлі позитивних змін або початку стабілізації підприємство може продовжувати зазнавати кризових проявів. Така ситуація свідчить про низьку ефективність управлінської системи в

частині реалізації трансформаційних змін, а також про відсутність адаптивної стратегії розвитку в умовах постійної змінюваності зовнішнього середовища при обмежених внутрішніх ресурсах.

Кризи, що виникають на етапах проходження кризового процесу, розглядаються як проміжні. Водночас точки переходу від спаду до зростання означають завершення кризи — як через її подолання, так і через ліквідацію підприємства.

Таким чином, у науковому дискурсі криза інтерпретується як стан неспроможності, як передумова або переломний етап у житті підприємства, тобто точка біфуркації. До моменту втрати рівноваги організація функціонує у стані стабільності, зберігаючи баланс між внутрішніми й зовнішніми складовими. Але будь-яке зміщення параметрів одного з факторів спричиняє порушення цього балансу. Проте підприємство, за інерцією, продовжує утримувати свої позиції на ринку.

Цей період можна трактувати як стратегічну кризу, що виникає внаслідок відсутності ефективного стратегічного управління. Далі розпочинається етап падіння, зумовлений кризою ліквідності, яка проявляється в нарощуванні боргового навантаження перед кредиторами та зниженні основних фінансових показників — загальної, проміжної та абсолютної ліквідності.

Період ковзання розпочинається після кризи неплатоспроможності, що, у разі несвоєчасного вжиття ефективних заходів антикризового управління, може призвести до ліквідації підприємства. Очевидно, що відновлення платоспроможності за таких умов потребує залучення зовнішніх джерел фінансування, особливо за відсутності власних ліквідних активів.

Період гальмування настає після подолання критичного дисбалансу між зовнішнім і внутрішнім середовищем функціонування підприємства. На цьому етапі створюються передумови для послаблення впливу кризогенних чинників, що дає змогу поступово перейти до стабілізації господарської діяльності.

Період підйому характеризується початком позитивної динаміки, однак

усе ще зберігається дефіцит ліквідних ресурсів, що стримує повноцінне відновлення. Період відновлення рівноваги відзначається зниженням обсягів заборгованості підприємства та поступовим зростанням показників ліквідності до науково обґрунтованого рівня.

Кризові процеси мають нестабільний і динамічний характер, що зумовлюється швидким наростанням деструктивних змін на кожному етапі проходження кризи. З метою пом'якшення або повного подолання кризових явищ доцільно впроваджувати інструменти антикризового менеджменту, які базуються на побудові кривої життєвого циклу підприємства в умовах кризи.

Світова фінансово-економічна криза, пандемія COVID-19 та зовнішня військова агресія суттєво вплинули на економіку України. Наслідки цих подій відчутно позначилися на діяльності більшості підприємств, що підкреслює важливість своєчасного виявлення та аналізу причин виникнення криз. Функціонування підприємств в умовах ринкових відносин залежить від численних зовнішніх і внутрішніх чинників, а точна ідентифікація передумов кризових явищ дає змогу оперативно та ефективно протидіяти їх негативним наслідкам.

Причини фінансової кризи можуть бути різноманітними, проте їх умовно поділяють на дві основні групи:

зовнішні (екзогенні) – не залежать від внутрішньої діяльності підприємства (наприклад, політична нестабільність, зміни у законодавстві, інфляція);

внутрішні (ендогенні) – прямо пов'язані з організаційними, управлінськими та фінансовими аспектами діяльності підприємства.

Фінансова криза — це порушення фінансової стабільності, зумовлене циклічним розвитком взаємозалежних кризових явищ, що в разі відсутності антикризових заходів призводить до втрати капіталу підприємства [29].

Умовне поділення фінансової кризи на стадії дозволяє більш точно ідентифікувати критичні моменти в її перебігу та своєчасно застосувати необхідні заходи управління.

Виділяють такі стадії розвитку фінансової кризи на підприємстві:

Перша стадія (прихована) – відзначається зниженням граничної ефективності капіталу, падінням показників рентабельності та прибутковості, відсутністю інновацій, зниженням ділової активності. Не використовуються можливості залучення нових інвестицій, не оновлюються виробничі потужності, наявна неефективність у використанні трудових ресурсів. Це зумовлює поступове виснаження фінансових резервів і погіршення загального фінансового стану підприємства.

Друга стадія – характеризується появою збитків, зменшенням виробничої активності, відсутністю інвестиційних програм, морально та фізично застарілим обладнанням, зростанням внутрішніх конфліктів, звільненням кваліфікованих працівників. Відбувається послаблення мотивації та втрата керованості в організаційних структурах.

Третя стадія – супроводжується регулярними збоями у виробничому процесі, суттєвими фінансовими втратами, відсутністю ініціативи до змін. Усі невдачі підприємства починають пояснюватися виключно зовнішніми чинниками. Підприємство втрачає доступ до власних оборотних коштів і резервів, що унеможливорює ефективне планування та бюджетування. Витрати на покриття збитків і боргів перевищують надходження, що призводить до кризи ліквідності.

Четверта стадія – є фазою гострої фінансової неплатоспроможності. Супроводжується масовим звільненням персоналу, скороченням клієнтської бази, зупинками або поломками виробничого обладнання, тривожністю у керівництві, дезорганізацією внутрішніх процесів. Внаслідок повної втрати фінансової стабільності підприємство не може забезпечити мінімальне функціонування та виконання поточних зобов'язань, що створює загрозу його зупинки або ліквідації.

Пік фінансової кризи – це фінальна фаза, яка відзначається повною втратою платоспроможності та відсутністю чистих активів. На цьому етапі підприємство офіційно визнається банкрутом, оскільки його майна

недостатньо для задоволення вимог кредиторів.

Розвиток кризової ситуації на підприємстві — це процес із динамічним характером, що включає стадії еволюції кризи. Чим раніше будуть виявлені ознаки її розвитку, тим простіше здійснити необхідні коригування для стабілізації траєкторії розвитку підприємства через реалізацію антикризових заходів. Однак для створення актуальних рішень важливо володіти достовірною інформацією про поточний етап розвитку кризи [29].

1.2.Методологія діагностики фінансової кризи на підприємстві

Кризові явища в діяльності підприємств зазвичай виникають унаслідок глибоких суперечностей і невідповідностей у взаємодії між елементами мікроекономічної системи та впливами з боку зовнішнього середовища. Такі дисбаланси можуть набувати різних форм, зокрема:

- невідповідність між властивостями продукції або послуг та поточними потребами споживачів на ринку;
- розбіжність між наявною виробничою потужністю підприємства та рівнем потужності, необхідним для задоволення попиту;
- неврівноваженість між потребами у виробничих ресурсах та реальними можливостями щодо їх залучення;
- відхилення між собівартістю виготовлення продукції (надання послуг) і ринковою ціною, за якою вони реалізуються;
- неспівпадіння між фактичним та запланованим розподілом прибутку, що ускладнює соціальний та виробничий розвиток підприємства.

Акумуляція таких суперечностей породжує деструктивні процеси, що поступово дестабілізують економічну систему підприємства. При цьому відсутність механізмів внутрішньої та зовнішньої адаптації не дозволяє компенсувати негативний вплив змін, що призводить до системного дисбалансу. Як наслідок, спостерігається зниження ефективності діяльності

підприємства, а в окремих випадках — повна втрата його економічної життєздатності, що унеможлиблює повернення до стабільного стану. Такий розвиток подій супроводжується дефіцитом необхідних ресурсів та виникненням бар'єрів для подальшого функціонального й інноваційного розвитку організації.

Стійкість функціонування підприємства в умовах мікроекономічного середовища та його здатність до ефективної участі в ринкових процесах значною мірою зумовлені збереженням так званих критичних «параметрів стійкості». До таких параметрів належать ключові показники внутрішнього стану підприємства, порушення яких може стати каталізатором фінансово-економічної дестабілізації, аж до самодеструктивного занепаду або вимушеного припинення діяльності. Таким чином, виявлення, моніторинг і підтримка цих параметрів є визначальними чинниками забезпечення довготривалої економічної життєздатності підприємства та його стійкого положення на ринку.

Професор Т.Л. Лігоненко [27, с. 13] визначає параметри стійкості підприємства, або ж його параметри життєздатності, як ключові показники, що відображають спроможність підприємства підтримувати стабільне функціонування у динамічному ринковому середовищі. До таких параметрів належать:

наявність чистих активів, тобто перевищення ринкової вартості активів підприємства над загальним обсягом його зобов'язань. Їхній розмір має відповідати встановленим нормативним вимогам держави або цільовим орієнтирам функціонування підприємства – L4;

володіння достатніми активами для своєчасного виконання зобов'язань перед кредиторами, а також забезпечення необхідного рівня ліквідності тих активів, які фінансуються за рахунок позикових ресурсів. Це має відбуватися з урахуванням термінів погашення залученого капіталу – L3;

здатність підтримувати фінансову рівновагу, яка полягає у формуванні грошових потоків у таких обсягах та у такі строки, які дозволяють повною

мірою покривати грошові витрати, пов'язані з операційною та інвестиційною діяльністю підприємства – L2;

досягнення беззбиткової діяльності або реалізація визначених стратегічних фінансово-господарських цілей підприємства, зокрема — забезпечення запланованого рівня прибутковості власного капіталу чи отримання необхідного обсягу прибутку – L1.

Стан підприємства вважається життєздатним лише за наявності всіх чотирьох вищезазначених параметрів одночасно, тобто коли виконується умова $L = \{L4, L3, L2, L1\}$. Відсутність хоча б одного з них свідчить про наявність ризику зниження стійкості функціонування підприємства або розвитку кризового стану.

Для того щоб досягнути внутрішню логіку економічного механізму, що призводить до формування кризових явищ у компанії, необхідно здійснювати постійний, комплексний аналіз подій як у межах самої організаційної структури, так і поза нею. Головною складністю такого аналізу є нестабільність і різноманіття факторів зовнішнього й внутрішнього характеру, що мають потенціал впливати на ефективність функціонування підприємства і створювати передумови для розвитку кризових процесів.

Фінансова криза є складним і багатограним феноменом, і її своєчасне виявлення становить непросте завдання, що потребує застосування багатовимірного аналітичного підходу. У міжнародній антикризовій практиці сформувалося чимало підходів до оцінювання ризику банкрутства підприємств, кожен із яких базується на власній методології та аналітичній логіці.

Серед найбільш відомих і широко вживаних методик варто відзначити такі: дискримінантні моделі Альтмана, Таффлера і Тішоу, Ліса, Спрінгейта, що дозволяють оцінити фінансову стійкість підприємства на основі статистичної обробки фінансових коефіцієнтів. Також заслуговують на увагу універсальна дискримінантна функція, рейтинговий показник, розроблений Сайфулінім Р.С. і Кадиковим Г.Г., та *факторна модель Савицької Г.В.*, яка

враховує вплив множини внутрішніх і зовнішніх факторів на ймовірність фінансової нестабільності.

До числа ефективних інструментів також належать комплексний коефіцієнт банкрутства Зайцевої О.П., модель Фулмера, а також індекс платоспроможності Конона і Гольдера, що спрямовані на поглиблену оцінку фінансового стану підприємства та раннє виявлення потенційних кризових загроз. [альтман, спрінгейт, фулмер]

Кожна з моделей діагностики фінансової кризи має свої переваги та обмеження, зумовлені методологічними підходами, сферою застосування та глибиною врахування особливостей діяльності підприємства. У таблиці 1.1. проаналізовані переваги та недоліки кількох моделей оцінки загрози банкрутства.

Модель Альтмана (Z-score) [1] має кілька переваг. Вона статистично обґрунтована і базується на багатовимірному аналізі фінансових коефіцієнтів. Ця модель широко використовується в світовій практиці, зокрема для великих компаній, що котируються на біржі. Вона дає інтегральну оцінку фінансової стійкості компанії. Однак є і певні обмеження: оригінальна модель не адаптована для непублічних компаній та підприємств, що працюють у нестабільних економіках. Крім того, вона недостатньо чутлива до змін середовища в умовах трансформаційної економіки.

Модель Таффлера і Тішоу є особливо корисною для оцінки банкрутства в приватному секторі, зокрема у Великій Британії. Вона менш чутлива до коливань окремих показників порівняно з моделлю Альтмана. Однак, як і в разі попередньої моделі, вона має свої обмеження: її потрібно адаптувати до національної специфіки обліку та звітності, а також вона може не повністю відповідати реаліям вітчизняної економіки.

Модель Спрінгейта використовує чотири ключові показники, що забезпечує простоту та ефективність застосування цієї моделі. Вона актуальна для експрес-оцінки фінансової кризи. Проте вона має обмежену точність у довгостроковому прогнозуванні і схильна до похибок за умов нетипових

структур балансу.

Модель Ліса враховує як фінансові, так і нефінансові параметри, що робить її придатною для малого та середнього бізнесу. Однак ця модель потребує додаткових вихідних даних, що не завжди є у звітності підприємства.

Універсальна дискримінантна функція Сайфуліна і Кадикова враховує галузеву специфіку та внутрішні особливості підприємства, а також адаптована до російсько-українського простору обліку. Але вона вже застаріла для аналізу у високодинамічному середовищі, і її коефіцієнти потребують регулярного оновлення.

Факторна модель Савицької орієнтована на комплексний аналіз факторів, що впливають на кризу. Вона підходить для глибокої діагностики причин втрати фінансової рівноваги підприємства. Однак її розрахунки є складними, а для коректного застосування потрібно мати повний обсяг внутрішньої інформації. Крім того, ця модель є досить трудомісткою у реалізації.

Комплексний коефіцієнт банкрутства Зайцевої дозволяє здійснювати інтегральну оцінку на основі вагових коефіцієнтів і має порівняно просте використання. Проте він не враховує якісні аспекти управління чи зовнішні ризики, що обмежує його застосування.

Модель Фулмера [2] добре зарекомендувала себе для невеликих промислових компаній. Вона має високу прогностичну точність у короткостроковому періоді, але її адаптація до інших галузей і нестандартних форм власності є обмеженою.

Індекс платоспроможності Конона і Гольдера дозволяє оцінити можливість підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання і зручно інтегрується в оперативне фінансове планування. Однак він не охоплює весь спектр ризиків, пов'язаних із інвестиційною діяльністю.

Узагальнюючи, жодна з моделей не є універсальною, тому доцільно використовувати комбінований підхід або адаптовану методику, що враховує специфіку конкретного підприємства, галузі та економічного середовища

Таблиця 1.1.

Порівняльна таблиця основних моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємств

№	Назва моделі	Основні характеристики	Переваги	Обмеження	Рекомендована сфера застосування
1	Z-score Альтмана	Багатофакторна модель на основі дискримінантного аналізу	Висока точність для публічних компаній, проста інтерпретація	Неадаптована до приватних/малих підприємств; чутлива до нестабільності	Великі підприємства, біржові компанії
2	Модель Таффлера і Тішоу	Чотири фінансові показники, розраховані для британських компаній	Ефективна для малого та середнього бізнесу	Потребує адаптації до національних стандартів	МСП, комерційні фірми
3	Модель Спрінгейта	Альтернатива Альтману для приватних підприємств, базується на 4 показниках	Простота застосування, добрий рівень точності	Менш чутлива до галузевих особливостей	Приватні виробничі підприємства
4	Модель Ліса	Дискримінантна модель з фокусом на фінансову стабільність	Враховує як доходи, так і зобов'язання	Може бути складною для практичного впровадження	Промислові підприємства
5	Модель Сайфуліна-Кадикова	Вітчизняна дискримінантна функція з адаптацією до реалій СНД	Актуальна для пострадянського простору	Застаріла методика, недостатня адаптивність до сучасних викликів	Вітчизняні компанії
6	Факторна модель Савицької	Комплексний аналіз з урахуванням впливу різних внутрішніх і зовнішніх факторів	Системний підхід до діагностики	Висока трудомісткість і потреба у великому обсязі даних	Глибокий фінансовий аудит
7	Комплексний коефіцієнт Зайцевої	Розрахунок інтегрального показника фінансового стану	Зручна для порівняння підприємств	Не враховує якісних факторів	Загальна оцінка платоспроможності
8	Модель Фулмера	Статистична модель для непублічних компаній	Підходить для невеликих підприємств, проста у розрахунках	Слабко масштабована на інші галузі	Невеликі виробничі компанії
9	Індекс Конона і Гольдера	Інтегральна оцінка платоспроможності	Враховує фінансову структуру зобов'язань та активів	Обмежений у прогнозуванні довгострокових криз	Моніторинг ліквідності та боргового навантаження

Джерело: сформовано автором на основі джерел [1, 2]

Розглянемо показники оцінки глибини кризи ліквідності. Структура майна. Цей показник визначається співвідношенням між необоротними та поточними активами. Згідно з практикою діяльності українських підприємств у виробничому секторі, найбільш оптимальним вважається такий розподіл активів, при якому 60% припадає на необоротні активи, а решта 40% — на поточні. Такий баланс відповідає співвідношенню активів на рівні 1,5.

Однією з перших ознак настання кризи ліквідності виступає порушення раціональної структури майна. Це проявляється, коли коефіцієнт співвідношення між необоротними та оборотними активами опускається нижче 1,5 (наприклад, до рівня 0,7), або ж змінюється в межах від 1,5 до 2, чи від 0,7 до 1,5, що залежить від специфіки діяльності підприємства. Така ситуація супроводжується сповільненням темпів зростання чистого доходу від реалізації. Причина полягає в тому, що зменшення обсягів оборотних коштів і уповільнення динаміки зростання операційної діяльності зазвичай пов'язане зі скороченням виробничих запасів, дебіторської заборгованості, зменшенням кількості споживачів або залишків грошових коштів. При цьому паралельно може відбуватися зростання обсягів незавершеного виробництва та залишків готової продукції на складах.

На подальшому етапі до дисбалансу у структурі активів додається загальне скорочення як необоротних, так і оборотних активів, що тягне за собою падіння обсягів виручки. Якщо при цьому коефіцієнт співвідношення між необоротними і оборотними активами досягає або перевищує значення 2, це є чіткою ознакою загострення ліквідної кризи.

Ліквідність товарно-матеріальних цінностей. Основною причиною накопичення неліквідних товарно-матеріальних запасів є зростання обсягів виробництва, яке випереджає темпи зростання збуту продукції. Таке перевиробництво може бути обумовлене невідповідністю між попитом і пропозицією — асортиментом, якістю, цінами продукції, зниженням купівельної спроможності, втратою конкурентних позицій тощо.

Стан перевиробництва проявляється у значнішому збільшенні залишків

готової продукції у порівнянні з темпами зростання виручки від реалізації. Основним проявом кризи ліквідності в цьому аспекті є перенасичення складів готовою продукцією, при якому частка залежалих товарів перевищує 50%. Цей стан також відображається через показник співвідношення темпів зростання реалізованої продукції до обсягів випуску, значення якого падає нижче 1.

Забезпеченість виробництва матеріальними оборотними коштами. Цей показник визначається шляхом зіставлення змін у динаміці обсягів діяльності (вартості виготовленої продукції для підприємств виробничого типу або суми реалізованих товарів, робіт, послуг — для компаній інших секторів) із характером змін у структурі та обсязі матеріальних оборотних коштів.

Якість дебіторської заборгованості. Оцінювання цього аспекту включає вивчення причин виникнення та змін у простроченій дебіторській заборгованості. Поява простроченої заборгованості обумовлюється тим, що темпи приросту загальної суми коштів, зафіксованих у розрахунках із покупцями та замовниками, перевищують динаміку зростання чистого доходу від реалізації. Якщо підприємство не вживає відповідних заходів для зупинення цього процесу, значна частка оборотного капіталу (понад 50%) концентрується в простроченій заборгованості. Це веде до втрати ліквідності, що проявляється у зниженні якості розрахунків з дебіторами та неможливості оперативного повернення коштів до обігу.

Динаміка майна. Ознакою негативних змін у фінансовому стані підприємства є тенденція до скорочення сукупного обсягу активів, що свідчить про потенційне згорання господарської діяльності. У зв'язку з цим необхідно здійснювати постійний моніторинг змін у структурі активів разом із динамікою чистого доходу від реалізації.

Критерії оцінки кризи платоспроможності. Загальний рівень платоспроможності підприємства. Цей показник визначається на основі коефіцієнта покриття, нормативне значення якого складає 1,5. Кризовий рівень платоспроможності фіксується, коли цей коефіцієнт опускається нижче

1, що свідчить про недостатній обсяг оборотних активів для погашення поточних зобов'язань. Така ситуація супроводжується різким зниженням оборотних коштів на тлі повільного скорочення або навіть збільшення поточних боргів.

Динаміка кредиторської заборгованості. Ознакою кризового стану платоспроможності є ситуація, коли обсяг безспірних зобов'язань перед кредиторами перевищує 300 мінімальних заробітних плат і не покривається протягом тримісячного періоду після закінчення строку погашення.

Поточна фінансова потреба. Цей показник являє собою різницю між загальною вартістю запасів і дебіторської заборгованості та сумою кредиторської заборгованості. На ранніх етапах кризи платоспроможності зазвичай спостерігається зростання кредиторської заборгованості. Якщо цей процес розвивається швидше, ніж зростання запасів і дебіторської заборгованості, поточна фінансова потреба зменшується. Якщо в попередньому періоді поточна фінансова потреба була позитивною, а у звітному стала від'ємною, це вказує на перехід кризи платоспроможності в стадію розвитку. Коефіцієнт співвідношення темпів росту запасів і дебіторської заборгованості до темпів зростання кредиторської заборгованості може тривалий час перебувати в межах 0,5–1 або швидко знижуватися нижче 0,5. Фінансовий цикл. Цей показник відображає середній час між витратами коштів на виробництво та їх поверненням у вигляді доходів. Початок кризи зазвичай супроводжується збільшенням тривалості фінансового циклу через швидше зростання операційного циклу порівняно з періодом погашення кредиторської заборгованості. Подовження операційного циклу, в свою чергу, пов'язане зі зниженням оборотності запасів та погіршенням розрахунків з дебіторами, що є ознакою поглиблення кризи ліквідності.

Критерії оцінки кризи прибутковості. Динаміка чистого прибутку. Зменшення чистого прибутку в звітному періоді порівняно з базовим є передумовою розвитку кризи прибутковості. Основною ознакою цієї кризи є збитковість.

Взаємозв'язок нерозподіленого прибутку та власних оборотних коштів. Якщо темпи зростання власних оборотних коштів перевищують темпи зростання нерозподіленого прибутку, це є сигналом виникнення кризи прибутковості, викликаної збитковістю діяльності. Поява непокритих збитків залежить від розміру нерозподіленого прибутку та швидкості розвитку поточної кризи.

Валова рентабельність активів. Цей показник відображає, скільки валового прибутку припадає на кожну гривню активів. Якщо собівартість продукції перевищує чистий дохід, утворюється валовий збиток, що веде до збитковості активів. У разі нераціональної структури майна навіть 5% збитковості може бути критичним рівнем.

Взаємозв'язок між рівнями фінансових результатів. Криза прибутковості проявляється, коли темпи зростання збитків від операційної діяльності перевищують темпи зростання валових збитків (коефіцієнт більше 1).

Критерії оцінки кризи фінансової стійкості. Коефіцієнт автономії. Цей коефіцієнт відображає частку власного капіталу в загальному капіталі підприємства. Оптимальне значення має бути більше за 0,5. Зниження цього коефіцієнта вказує на зростання залежності від позикового капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами. Дозволяє оцінити баланс між структурою активів і рівнем самофінансування. Критичним є дефіцит чистих активів, коли непокриті збитки перевищують власний капітал. Коефіцієнт інвестування. Показує, наскільки необоротні активи покриваються власним капіталом. Оптимальне значення цього коефіцієнта має перевищувати 1. Зменшення коефіцієнта вказує на загрозу втрати фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт концентрації зобов'язань. Визначає частку позикового капіталу в загальному капіталі підприємства. Оптимальним є значення менш як 0,5. Перевищення цього рівня збільшує ризик втрати фінансової незалежності підприємства.

1.3. Особливості функціонування підприємств гірничо-металургійного комплексу України в умовах військового стану

Гірничо-металургійний комплекс (ГМК) України є ключовою галуззю національної економіки, забезпечуючи значну частину внутрішнього валового продукту, експортних надходжень та зайнятості населення. До початку повномасштабної агресії Росії підприємства ГМК формували близько 15% ВВП, забезпечували 24% загального експорту товарів та надавали робочі місця для майже 600 тисяч осіб. Проте воєнні дії суттєво змінили умови функціонування галузі, спричинивши низку викликів та загроз.(10)

Воєнний стан в Україні призвів до значних змін у роботі підприємств ГМК. Зокрема, більшість металургійних підприємств розташовані на сході та півдні країни — регіонах, які зазнали найбільших руйнувань та окупації. Наприклад, у Маріуполі розміщувалися потужні металургійні комбінати «Азовсталь» та ММК ім. Ілліча, які забезпечували близько 40% довоєнного виробництва металопродукції та 70% експорту сталі . Знищення цих підприємств суттєво вплинуло на загальний обсяг виробництва та експортний потенціал галузі.(28)

Металургійна галузь України, яка довгий час була основою промисловості, зазнала серйозних втрат через російську агресію. У період з 2013 до 2023 року кількість діючих металургійних підприємств скоротилася з дванадцяти до шести. Основними причинами стали руйнування виробничих потужностей та окупація частини територій. Унаслідок цього номінальні потужності виробництва сталі впали з 42 млн тонн у 2013 році до 17,8 млн тонн у 2023 році.

Зокрема, у 2023 році обсяги виплавки чавуну та сталі зменшилися на 71% порівняно з 2021 роком. Незважаючи на такі втрати, металургійний сектор залишається одним із ключових для економіки України. У 2023 році його внесок у ВВП країни склав 5,7%, включаючи ланцюги постачання, хоча до війни цей показник становив 10,3%.

У 2025 році очікується часткове відновлення ролі металургії в економіці України. Зокрема, важливим фактором стане відновлення роботи чорноморських портів, що сприятиме експорту продукції. У перспективі металургійний сектор залишатиметься важливим для відбудови економіки після війни. Його роль зросте й у контексті переходу України до низьковуглецевої економіки, враховуючи глобальні тенденції сталого розвитку.

Такий перехід вимагає модернізації виробничих процесів, зменшення вуглецевого сліду та збільшення енергоефективності, що може стати поштовхом для довгострокового зростання галузі. [33]

Крім того, воєнні дії порушили логістичні ланцюги, ускладнили постачання сировини та енергоресурсів, а також обмежили доступ до зовнішніх ринків. Це змусило підприємства ГМК адаптуватися до нових умов, зокрема, переорієнтовуватися на внутрішній ринок та шукати альтернативні шляхи експорту.(14)

Попри складні умови, у першому кварталі 2025 року спостерігалось зростання споживання металопродукції в Україні. Зокрема, споживання прокату та напівфабрикатів збільшилося на 41,4% у порівнянні з аналогічним періодом 2024 року — до 863,1 тис. тонн. Імпорт металопродукції склав 336,1 тис. тонн, що на 25,5% більше рік до року, при цьому частка імпорту у внутрішньому споживанні зменшилася на 2,08 в.п., до 38,9% .

Ці дані свідчать про поступове відновлення внутрішнього попиту на металопродукцію, що може бути пов'язано з активізацією будівельних та інфраструктурних проектів, а також зусиллями уряду щодо підтримки вітчизняного виробництва.

У січні-березні 2025 року українські металурги виробили 1,43 млн тонн прокату, що на 3,3% більше у порівнянні з аналогічним періодом 2024 року. На експорт було відвантажено 908 тис. тонн металопродукції, що на 11,7% менше рік до року. Водночас на внутрішній ринок спрямовано 527 тис. тонн прокату та напівфабрикатів, що на 46,4% більше у порівнянні з попереднім

роком .[28]

Збільшення частки внутрішнього споживання свідчить про адаптацію підприємств до нових умов та переорієнтацію на внутрішній ринок. Це також може бути результатом державної політики, спрямованої на підтримку національного виробника та зменшення залежності від імпорту.

Уряд України вживає заходів для підтримки підприємств ГМК в умовах воєнного стану. Зокрема, передбачено фінансову підтримку, податкові пільги, сприяння у відновленні інфраструктури та забезпеченні безперебійного постачання енергоресурсів. Також ведеться робота над розширенням внутрішнього ринку збуту та пошуком нових експортних напрямків.

У довгостроковій перспективі важливими завданнями є модернізація виробничих потужностей, впровадження енергоефективних технологій та підвищення конкурентоспроможності продукції на світовому ринку. Це вимагатиме значних інвестицій та скоординованих дій з боку держави та бізнесу.

Споживання металопродукції в Україні у 2024 році зменшилося на 6,26% порівняно з попереднім роком і склало 3,288 млн тонн. Обсяг імпорту за цей період досягнув 1,235 млн тонн, що на 10,2% більше у річному вимірі. На експорт було відправлено близько 4,17 млн тонн металопродукції, що на 39,7% перевищує показник 2023 року. Внутрішнє виробництво досягло 6,22 млн тонн, продемонструвавши приріст на 15,8% у порівнянні з минулим роком.

У перші три місяці 2025 року споживання металопродукції (прокат та напівфабрикати) в Україні зросло на 41,4% порівняно з аналогічним періодом 2024 року, досягнувши 863,1 тис. тонн. За цей період обсяг імпорту металопродукції склав 336,1 тис. тонн, що на 25,5% більше у річному обчисленні. Імпортні поставки займають 38,9% у структурі внутрішнього ринку прокату, що на 2,08 в.п. менше у порівнянні з 2024 роком.

Імпортна структура демонструє переважання плоского прокату над сортовим – 79,8% і 18,03% відповідно. У січні-березні 2024 року домінування плоского прокату також було значним – 83,15% проти 15,22%.

Українські металурги у першому кварталі 2025 року виготовили 1,43 млн тонн прокату, що на 3,3% більше, ніж у 2024 році. На експорт було відправлено 908 тис. тонн металопродукції, що на 11,7% менше у річному вимірі. На внутрішній ринок спрямовано 527 тис. тонн прокату і напівфабрикатів, що на 46,4% перевищує показник попереднього року. Частка експорту у загальному обсязі виробленої продукції знизилася до 63,3%, тоді як у 2024 році цей показник склав 74,1%.

У структурі експорту збільшилася частка плоского прокату – до 47,7% порівняно з 40,7% роком раніше. Частка сортового прокату також зросла – до 19,4% з 14,3%. Водночас питома вага напівфабрикатів знизилася до 32,9% з 45%.

Основними експортними ринками української металопродукції у січні-березні 2025 року залишаються країни Європейського Союзу (77,9%), інші європейські країни (10,9%) та держави СНД (6,7%). Щодо імпорту металопродукції, перше місце займають інші країни Європи (59,4%), друге – країни ЄС (23,2%), а третє – держави Азії (16,9%). [16]

Виробництво сталі, чавуну та концентратів у групі «Метінвест» у 2023–2024 роках. За підсумками 2023 року, виробництво сталі у групі «Метінвест» знизилося на 31% у порівнянні з 2022 роком і склало 2,025 млн тонн. Виплавка чавуну за той же період зменшилася на 36%, досягнувши 1,76 млн тонн. Водночас виробництво залізородного концентрату зросло на 4% рік до року, до 11,09 млн тонн, а вугільного концентрату – на 10%, до 5,45 млн тонн.

У 2024 році група «Метінвест» зафіксувала позитивну динаміку: виробництво сталі збільшилося на 4%, до 2,099 млн тонн, а чавуну – на 3%, до 1,82 млн тонн. Проте в IV кварталі 2024 року спостерігалось скорочення виробництва: сталі – на 14% квартал до кварталу, до 489 тис. тонн, чавуну – на 6%, до 452 тис. тонн. Це зменшення зумовлене проведенням планового ремонту доменної печі №9 на «Каметсталі» та зміною пріоритетів у виробництві, зокрема, переорієнтацією замовлень на товарний чавун.

Виробництво товарної металопродукції за 2024 рік скоротилося на 3% у

порівнянні з 2023 роком, склавши 3,02 млн тонн. Прокат зменшився на 6% рік до року, до 2,16 млн тонн. У IV кварталі випуск прокату також скоротився – на 2%, до 481 тис. тонн. Таке зниження пояснюється несприятливими умовами на європейському ринку, зокрема, у сегменті плоского прокату. Водночас у 2024 році зріс обсяг виробництва оцинкованого та довгого прокату.

Залізорудний та вугільний концентрати. У 2024 році випуск загального залізорудного концентрату досягнув 15,73 млн тонн, що на 42% більше у порівнянні з 2023 роком. З цього обсягу товарний концентрат склав 14,83 млн тонн (+58% рік до року), включаючи 8,8 млн тонн (+116,3%) власне концентрату та 6,02 млн тонн (+14%) окатків. У IV кварталі виробництво залізорудного концентрату зросло на 4% квартал до кварталу, до 3,49 млн тонн.

Проте виробництво вугільного концентрату знизилося на 22% за рік, склавши 4,28 млн тонн. За квартал воно впало на 7%, до 1,06 млн тонн. Основні підприємства групи, Покровська вугільна група та United Coal Company (США), виробили 2,43 млн тонн (-22% рік до року) та 1,85 млн тонн (-21% рік до року) відповідно.

На початку 2025 року група «Метінвест» була змушена тимчасово призупинити роботу Покровської вугільної групи через ускладнення безпекової ситуації та дефіцит електроенергії. Для забезпечення сталого виробництва сталі компанія планує використовувати імпорتنу сировину.

Випуск коксу за підсумками минулого року склав 1,12 млн т (-10% р./р.), а у IV кварталі – 276 тис. т (-2% кв./кв.). Зниження відбулось внаслідок зупинки коксової батареї №1 на «Каметсталі».

Зміцнення економічних зв'язків з Європейським Союзом створює нові виклики для українських металургійних підприємств, зокрема у сфері декарбонізації. Цей процес стає не лише вимогою європейського ринку, а й стратегічною метою для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності. Незважаючи на руйнівний вплив війни, що призвів до призупинення багатьох інвестиційних проектів, післявоєнне відновлення

України буде невід’ємно пов’язане із впровадженням екологічно чистих технологій у виробництво.

Головна увага приділяється модернізації виробничих процесів, яка дозволить зменшити викиди вуглекислого газу та відповідати високим стандартам ЄС. Як зазначив генеральний директор «Метінвест Холдингу» Юрій Риженков в інтерв’ю Forbes, «інвестиції в зелену трансформацію українських активів, включаючи ГЗК, «Каметсталь» та «Запоріжсталь», складуть приблизно \$9 млрд». Ця амбітна програма планується до реалізації протягом 5-10 років після закінчення війни.

У рамках цієї трансформації передбачається використання передових технологій, таких як електродугові печі (ЕДП), які мають нижчий рівень викидів парникових газів порівняно з традиційними доменними печами. Також значна частина інвестицій буде спрямована на розвиток відновлюваних джерел енергії для забезпечення виробничих потреб.

Ці заходи дозволять не лише досягти відповідності суворим екологічним вимогам ЄС, але й забезпечити стійкість галузі до змін на глобальних ринках. У довгостроковій перспективі українська металургія має всі шанси стати прикладом успішної адаптації до умов зеленої економіки.

Підприємства гірничо-металургійного комплексу України стикаються з безпрецедентними викликами в умовах воєнного стану. Проте, попри труднощі, галузь демонструє здатність до адаптації та відновлення. Зростання внутрішнього споживання металопродукції, переорієнтація на внутрішній ринок та підтримка з боку держави свідчать про потенціал для подальшого розвитку. Успішне подолання наявних проблем та реалізація стратегічних завдань дозволять ГМК зберегти свою ключову роль в економіці України та сприятимуть її відновленню та зростанню.[21]

Висновки до розділу 1

Фінансова криза підприємства є результатом поєднання зовнішніх та внутрішніх чинників, що порушують економічну рівновагу та стабільність його діяльності. Серед зовнішніх чинників можна виділити макроекономічну нестабільність, політичні та соціальні впливи, зростання конкуренції, інфляційні процеси та військові конфлікти. Внутрішні чинники включають неефективність управління, застаріле обладнання, недостатність інновацій, зниження виробничої активності та порушення у фінансовому плануванні.

Кризові процеси розвиваються етапами: від стабільності до порушення рівноваги, подальшого дисбалансу та критичної втрати стійкості. Своєчасне впровадження антикризового управління, аналіз ризиків та адаптація до нових економічних умов є ключовими для пом'якшення наслідків кризи. Криза може виступати не лише як негативний фактор, але й як поштовх до трансформацій, створення нових можливостей та посилення конкурентних переваг підприємства.

В умовах сучасної економіки, що характеризується динамічністю та непередбачуваністю, підприємства повинні адаптуватися до зовнішніх викликів та вдосконалювати внутрішні процеси, щоб уникнути фінансових труднощів.

Кризові явища в діяльності підприємств часто виникають через глибокі суперечності у взаємодії між внутрішніми елементами мікроекономічної системи та зовнішніми чинниками. Такі дисбаланси можуть проявлятися у вигляді невідповідності між характеристиками продукції чи послуг і потребами ринку, розриву між виробничими потужностями та попитом, дисбалансу між необхідними ресурсами та можливостями їх залучення, а також у відхиленні між собівартістю продукції та ринковою ціною. Крім того, порушення у розподілі прибутку, що ускладнюють розвиток підприємства, також можуть провокувати кризу. Акумуляція цих суперечностей поступово дестабілізує економічну систему підприємства, що може призвести до втрати

його життєздатності.

Здатність підприємства протистояти кризовим явищам значною мірою залежить від збереження так званих критичних параметрів стійкості, таких як наявність чистих активів, рівень ліквідності, фінансова рівновага, а також здатність досягати запланованих фінансових показників. Стан підприємства вважається життєздатним лише за одночасного виконання всіх цих умов. Втрата хоча б одного з параметрів свідчить про ризик дестабілізації. Ефективне виявлення та моніторинг цих параметрів є необхідною передумовою збереження довгострокової стійкості підприємства.

Діагностика фінансової стійкості підприємства потребує застосування різних моделей оцінки, таких як модель Альтмана, модель Таффлера і Тішоу, модель Спрінгейта, факторна модель Савицької та інші. Кожна з них має свої переваги та недоліки, що зумовлює доцільність комбінованого підходу до оцінки. Наприклад, модель Альтмана забезпечує високу точність для публічних компаній, тоді як модель Спрінгейта є простою у використанні, але менш чутливою до галузевих особливостей. Факторна модель Савицької надає можливість здійснювати комплексний аналіз, проте є трудомісткою.

Особливе значення має аналіз структури активів, забезпеченість виробництва матеріальними ресурсами, якість дебіторської заборгованості та ліквідність товарно-матеріальних запасів. Порушення оптимальної структури майна, перевиробництво продукції, зростання обсягів неліквідних запасів, а також накопичення простроченої дебіторської заборгованості можуть сигналізувати про початок фінансової кризи. Ефективне управління цими аспектами є ключовим для підтримання ліквідності та стабільності діяльності підприємства. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що жодна з методик діагностики кризових явищ не є універсальною, тому необхідно застосовувати адаптовані підходи, що враховують специфіку конкретного підприємства та зовнішнього середовища. Тільки інтеграція кількісних та якісних інструментів оцінки, а також регулярний моніторинг внутрішніх і зовнішніх чинників дозволить своєчасно виявляти ризики,

запобігати кризовим ситуаціям і забезпечувати стійкий розвиток підприємства.

Гірничо-металургійний комплекс України є важливим складником національної економіки, проте війна суттєво ускладнила умови його функціонування. До вторгнення підприємства ГМК забезпечували значну частку ВВП, експорту та зайнятості. Воєнні дії зруйнували низку ключових об'єктів, зокрема на сході та півдні країни, включаючи такі великі виробництва, як «Азовсталь» і ММК ім. Ілліча. Це призвело до різкого скорочення виробничих потужностей і експорту, а також втрати важливих логістичних маршрутів. Виробництво сталі та чавуну впало на понад 70% у перші роки війни, що суттєво зменшило внесок галузі у ВВП.

Водночас адаптація до нових реалій демонструє спроможність галузі до відновлення. Підприємства переорієнтовуються на внутрішній ринок, частка внутрішнього споживання металопродукції зростає завдяки активізації будівництва та інфраструктурних проєктів. Уряд впроваджує фінансові пільги, підтримує відновлення інфраструктури та сприяє диверсифікації експорту. У першому кварталі 2025 року внутрішнє споживання металопродукції зросло на 41%, що свідчить про часткове відновлення попиту.

Ключовими експортними ринками залишаються країни ЄС, однак інтеграція до європейського економічного простору вимагає модернізації галузі відповідно до стандартів декарбонізації. Інвестиції у «зелені» технології, такі як електродугові печі, та використання відновлюваних джерел енергії є стратегічним напрямком розвитку. Такі проєкти не лише сприятимуть екологічній адаптації, але й дозволять підвищити конкурентоспроможність продукції на світових ринках. У довгостроковій перспективі відновлення металургії стане важливим елементом відбудови економіки України. Залучення інвестицій, реалізація сучасних технологій та інтеграція у глобальні тренди сталого розвитку створять основу для зростання галузі. Незважаючи на труднощі, підприємства ГМК доводять свою стійкість та здатність до змін, що свідчить про їх ключову роль у відновленні країни після війни.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ВПЛИВУ КРИЗИ НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАТ "ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК"

2.1. Характеристика виробничої діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» у контексті військових викликів

Центральний гірничо-збагачувальний комбінат (м. Кривий Ріг) є багатофункціональним промисловим підприємством, яке здійснює видобуток, переробку та виготовлення сировини для чорної металургії, зокрема залізородного концентрату та обкотишів. Приватне акціонерне товариство "ЦГЗК" має замкнений технологічний цикл, що охоплює всі етапи – від видобутку залізної руди до виробництва готової металургійної сировини у вигляді окатків. Ця особливість зумовлює складну структуру підприємства, до складу якого входять 21 структурний підрозділ, серед яких основними виробничими об'єктами є: Глеюватський і Петрівський кар'єри, шахта імені Колачевського, дробильна та збагачувальна фабрики, фабрика огрудкування, управління залізничного транспорту та два гірничотранспортні цехи.[39]

Середня чисельність штатних працівників становить 3484 особи, позаштатних працівників – 54 особи, а кількість працівників, які працюють на умовах неповного робочого дня або тижня, складає 102 особи.

Основна діяльність ПрАТ "ЦГЗК" зосереджена на видобутку залізних руд, що включає їх видобуток, переробку та виготовлення товарної продукції – високоякісного сировинного матеріалу для металургійної галузі.

ПрАТ "Центральний ГЗК" є лідером в Україні з виробництва залізородного концентрату та обкотишів найвищої якості. Потужна ресурсна база підприємства базується на запасах магнетитових кварцитів, які станом на 01.01.2024 року в межах проектних контурів кар'єрів становили 331,75 млн тонн.

Виробничий процес ПрАТ "Центральний ГЗК" є безперервним і не

залежить від сезонних коливань, що дозволяє здійснювати випуск продукції протягом усього року. Підприємство реалізує свою продукцію як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Основними споживачами є металургійні підприємства, для яких окатиші та концентрат можуть транспортуватися на великі відстані, що дозволяє формувати клієнтську базу на широкій географічній території. [39]

Основними видами продукції ПРАТ "ЦГЗК" являються залізорудний концентрат (вміст заліза загального 67,0 - 70,5%) та залізорудні окатки (вміст заліза загального 65,0 - 68,0%), питома вага яких в загальному обсязі виробництва складає більше 99%, незначну долю товарної продукції складають промислові послуги.

Таблиця 2.1.

Обсяги виробництва і реалізації продукції за 2022 рік

№ з/п	Основні види продукції	Обсяг виробництва у натуральній формі (фізична одиниця виміру)	Обсяг виробництва у грошовій формі (тис.грн)	Обсяг виробництва у відсотках до всієї виробленої продукції	Обсяг реалізованої продукції у натуральній формі (фізична одиниця виміру)	Обсяг реалізованої продукції у грошовій формі (тис.грн)	Обсяг реалізованої продукції у відсотках до всієї реалізованої продукції
1	Концентрат товарний	961 805 тонн	3 141 042	31,98	1 000 745 тонн	3 437 176	31,85
2	Окатиші	2 045 812 тонн	10 748 759	68,02	2 140 893 тонн	10 916 836	68,15

Джерело: Звіт про управління ПРАТ «Центральний ГЗК» [18]

У 2022 році Центральний гірничо-збагачувальний комбінат виробив 3,135 млн тонн залізорудного концентрату, що становить 68,9% від запланованого річного обсягу в 4,551 млн тонн. Обсяг виробництва залізорудних окатків склав 2,046 млн тонн, що відповідає 90,0% від бізнес-плану на 2022 рік, який передбачав 2,272 млн тонн.

Скорочення обсягів виробництва пояснюється військовою агресією російської федерації проти України, яка спричинила значні труднощі з логістикою доставки продукції до споживачів. У 2022 році, порівняно з 2021 роком, виручка від реалізації зменшилася на 8 191 060 тис. грн (-36%), а обсяг

продажу основної продукції скоротився на 35,01% (з 4 835 тис. тонн до 3 142 тис. тонн).

Зменшення обсягів реалізації зумовлене переважно наслідками війни: блокада морських портів, скорочення виробничих потужностей, підвищення тарифів на залізничні перевезення, руйнування металургійних підприємств ("Азовсталь", ММК ім. Ілліча). Суттєвий вплив мало також зниження цін на продукцію (-3 735,5 млн грн). Водночас, зростання курсу долара сприяло деякому покращенню фінансових результатів (+2 244,0 млн грн).

За підсумками 2022 року, у структурі реалізованої продукції переважали окатки (68%), тоді як на концентрат припадало 32%. Практично весь обсяг виробленої продукції було реалізовано.

Продаж продукції здійснювався у 11 країн світу. Основними імпортерами були Словаччина (1 555 тис. тонн, 55% експорту), Польща (329 тис. тонн, 12%) та Румунія (324 тис. тонн, 11%). Завдяки виробництву окатків преміум-класу (BF), продукція комбінату була успішно представлена на ринках Європейського Союзу, зокрема Італії.

Експортна діяльність склала 89% від загального обсягу реалізованої продукції. Основними експортними позиціями були окатки (64% експорту) та концентрат (25% експорту). Ключовими ринками збуту стали країни Центральної, Східної, Західної та Південно-Східної Європи.

Таблиця 2.2.

Реалізація готової продукції ПрАТ «Центральний ГЗК за 2021-2022 роки

Реалізація, тис.грн	2022	2021	відхилення
Концентрат	3 437 176	10 494 555	-7 057 379
Окатки	10 916 836	12 050 517	-1 133 681
Всього:	14 354 012	22 545 072	-8 191 060

Джерело: сформовано на основі даних [18, 39]

В т.ч. за напрямками поставки:

Таблиця 2.3.

Інформація про географію продажів без ПДВ в тис.грн:

Найменування	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Реалізація на внутрішній ринок	2713190	3 867 189	1 095 676
Реалізація на експорт	9725507	18 677 883	13 258 336
Всього	12438797	22 512 072	14 354 021

Джерело: сформовано на основі даних [18, 39]

Ринок залізорудної сировини слід оцінювати, враховуючи якісні характеристики продукції та географічне розташування виробників. Якісні показники залізорудної сировини (ЗРС), які пропонуються різними виробниками на регіональному ринку, суттєво не відрізняються. Це дає змогу споживачам легко змінювати постачальників, переходячи від продукції одного виробника до іншого.

На ринку залізорудного концентрату ПрАТ "Центральний ГЗК" конкурує з іншими українськими підприємствами, зокрема ПрАТ "Південний ГЗК". Крім того, конкурентами виступають виробники аглоруди, яка може замінювати концентрат у процесі агломерації, такі як ПрАТ "Південний ГЗК" і ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" (НКГЗК). У сегменті обкотишів Центральний ГЗК змагається як з українськими підприємствами, наприклад ПрАТ "Полтавський ГЗК", так і з міжнародними постачальниками із Швеції, Бразилії, Австралії, Індії та Канади.

Стратегічним завданням комбінату є формування іміджу конкурентоспроможного та фінансово стійкого підприємства. Для досягнення цієї мети планується реалізація таких заходів:

- збільшення частки комбінату на внутрішньому ринку та в експортних поставках.
- підтримання довгострокових партнерських відносин із постійними клієнтами залізорудної продукції.

- розробка проєктів, спрямованих на підвищення якості продукції та зниження її собівартості.
- використання різноманітних форм розрахунків за відвантажену продукцію для створення привабливих фінансових умов для споживачів.
- ведення збутової політики на основі прозорості та дотримання термінів постачання.
- освоєння випуску нових видів сировини для диверсифікації ринку залізорудної сировини.

Ці заходи спрямовані на посилення конкурентних позицій комбінату як на національному, так і на міжнародному ринках.

У грудні 2023 року ПрАТ "Центральний ГЗК" продемонстрував незначне зростання обсягів виробництва. Було видобуто 509,0 тис. тонн руди, що на 7,6 тис. тонн більше порівняно з листопадом. Виробництво концентрату склало 223,3 тис. тонн (+8,7 тис. тонн до листопада), а обкотишів – 210,2 тис. тонн (+4,3 тис. тонн до листопада). Проте з 23 грудня підприємство зупинило роботу Глеюватського кар'єру через економічну недоцільність видобутку руди, зумовлену високою собівартістю. Відновлення роботи кар'єру можливе лише за умови поліпшення експортної логістики та зростання обсягів виробництва залізорудної сировини.

У 2023 році ПрАТ "Центральний ГЗК" здійснював видобуток руди лише на Артемівському родовищі та в шахті ім. Колачевського, тоді як Петрівський кар'єр продовжував простоювати. У січні 2024 року було заплановано суттєве скорочення обсягів виробництва концентрату та обкотишів – до 181,8 тис. тонн і 159,9 тис. тонн відповідно.

Попри складні обставини, протягом 2024 року Центральний ГЗК нарощував виробничі потужності й наприкінці року досяг майже повного завантаження. Зокрема, шахта ім. Колачевського досягла планових показників продуктивності. Підприємство зосередилося на зниженні енергоємності та собівартості продукції, впроваджуючи інноваційні енергоефективні технології.

Протягом року на підприємстві було проведено масштабні капітальні ремонти обладнання на фабриках, у кар'єрах та на залізничних ділянках. Значну увагу приділяли реалізації екологічних програм, забезпечуючи відповідність діяльності сучасним екологічним стандартам.

Центральний ГЗК продовжує слугувати прикладом стійкості та розвитку навіть у складні часи, активно підтримуючи Україну в її боротьбі за незалежність.

Центральний, Інгулецький і Північний гірничо-збагачувальні комбінати групи «Метінвест» у 2023 році сумарно освоїли 2,3 млрд грн інвестицій для підтримки виробничих потужностей.[колісніченко]

Операційні ризики підприємства в умовах воєнного стану.

Порушення логістичних графіків щодо постачання готової продукції споживачам або постачання сировинних ресурсів зумовлене обмеженою пропускною здатністю залізничної інфраструктури при здійсненні експортних перевезень, а також неможливістю здійснення відвантаження продукції комбінату через морські порти України, що залишаються недоступними через загрози воєнного характеру.

У контексті активних воєнних дій існує підвищена ймовірність збоїв у ланцюгах транспортування готової продукції до споживачів, а також у забезпеченні безперебійного постачання сировини. Затримки у доставці залізничними вагонами, а також ускладнення з їх розвантаженням, спричиняють порушення умов контрактних зобов'язань щодо строків постачання. У випадках критичних затримок ініціюються переговори з відповідними сторонами щодо обґрунтування пріоритетності відправки вантажу. Для мінімізації наслідків потенційних перебоїв у постачанні ключових видів сировини (зокрема, вапняку та бентоніту), підприємством формується страховий запас, що дозволяє забезпечити безперервний виробничий цикл комбінату.

З метою гарантування безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних виробничих об'єктів комбінату,

впроваджується комплекс організаційно-технічних заходів, відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України. Для кожного з п'яти об'єктів підвищеної небезпеки розроблено відповідні плани локалізації та ліквідації можливих аварійних ситуацій і надзвичайних подій.

У зазначених планах детально прописано алгоритм дій для відповідних служб і персоналу структурних підрозділів підприємства, а також регламентовано порядок їх взаємодії із спеціалізованими структурами цивільного захисту, зокрема, з державним воєнізованим гірничо-рятувальним загоном ДСНС України, пожежно-рятувальними частинами та іншими службами. Для забезпечення готовності комбінату до оперативного реагування на техногенні аварії, згідно з затвердженим планово-графіковим документом, систематично проводяться об'єктові навчання з протиаварійної та протипожежної тематики, а також тренування штабу з надзвичайних ситуацій з практичним відпрацюванням дій персоналу у співпраці зі спеціалізованими службами.

Основним системним викликом для видобувної діяльності підприємства є специфіка відкритого способу розробки родовищ корисних копалин. Протягом усього циклу експлуатації родовища відбувається постійне ускладнення виробничих умов, що проявляється у наступному:

зростанні глибини ведення гірничих робіт;

збільшенні висоти робочих уступів і підвищенні поточного коефіцієнту розкриву;

зростанні частки скельних порід у гірничій масі з глибиною;

ускладненні логістики транспортування гірничої маси з кар'єру до пунктів обробки та доставки.

Кожне з вищенаведених ускладнень вимагає розробки відповідних техніко-економічних рішень, передбачає потребу у капіталовкладеннях, ресурсах матеріального та енергетичного характеру з метою збереження рентабельності виробництва та недопущення збиткової розробки родовищ.

До числа основних негативних чинників, які мають системний вплив на

господарську діяльність і фінансовий стан підприємства, належать:

загальна нестабільність світової та внутрішньої економіки;

погіршення ринкової кон'юнктури та цінові коливання у сфері збуту продукції металургійної промисловості;

зростання вартості енергоресурсів, матеріалів і тарифів на залізничні перевезення;

необхідність здійснення гірничих робіт на більших глибинах, що погіршує технічні умови експлуатації, знижує ефективність транспортної системи та призводить до підвищення експлуатаційних витрат;

потреба у постійному нарощуванні обсягів розкривних робіт, що потребує додаткових витрат;

високий ступінь зношення основних засобів і необхідність їх технічної модернізації;

нестача залізничного рухомого складу для перевезення готової продукції;

девальвація національної валюти; посилення податкового навантаження.

Усі зазначені фактори відіграють істотну роль у формуванні операційної ефективності підприємств гірничо-добувної та машинобудівної галузей, і мають бути враховані у стратегічному плануванні діяльності.

Найвагомішим дестабілізуючим фактором, що визначально впливає на розвиток промислового виробництва в Україні, є збройна агресія Російської Федерації, яка має критичні наслідки для функціонування національної економіки в цілому.

У 2024 році Центральним гірничо-збагачувальним комбінатом реалізовано комплекс із 20 енергозберігаючих проєктів, спрямованих на підвищення енергоефективності виробництва, раціоналізацію використання ресурсів та зниження експлуатаційних витрат. Сукупний економічний ефект, досягнутий завдяки модернізації обладнання та впровадженню інноваційних технологічних рішень, склав 90 мільйонів гривень, що є вагомим показником ефективності реалізованої програми енергозбереження.

Серед найвагоміших технічних досягнень року слід відзначити

встановлення трьох сучасних теплових насосів у систему теплопостачання будівлі учбово-курсого комплексу підприємства. Це високоефективне енергетичне рішення забезпечило щорічну економію теплової енергії в обсязі 249,8 Гкал, що, в свою чергу, сприяє зниженню навантаження на системи централізованого теплопостачання та зменшенню витрат на енергоресурси.

Крім того, на території промислового майданчика комбінату була введена в експлуатацію нова водоочисна станція, здатна повністю задовольнити потреби підприємства у високоякісній технічній воді. Це дозволило скоротити витрати на водопостачання на 3 мільйони гривень щорічно, з одночасним підвищенням рівня екологічної безпеки та ефективності водокористування.

Одним із ключових енергоефективних рішень стало технічне переоснащення пульпонасосної станції цеху шламового господарства, зокрема – впровадження високовольтного частотного перетворювача для регулювання роботи раніше нерегульованих насосних агрегатів. Завдяки новій системі керування, що забезпечує адаптивну зміну частоти обертання та плавний пуск обладнання, досягнуто істотної оптимізації енергоспоживання. Реалізація цього проєкту дозволяє зекономити до 26 мільйонів гривень щорічно, з одночасним підвищенням надійності та тривалості експлуатації насосного обладнання.

У 2024 році підприємством також була впроваджена автоматизована система комерційного та технічного обліку електроенергії, яка охоплює 673 точки вимірювання. Це дозволило створити комплексну інформаційно-аналітичну базу для оперативного моніторингу, планування та оптимізації електроспоживання на всіх етапах виробничого процесу. Застосування цієї системи сприяє як зменшенню собівартості готової продукції, так і прийняттю оперативних управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання енергоресурсів. Економічний ефект від функціонування даної системи в 2024 році перевищив 28 мільйонів гривень.

Додатковий внесок у загальну енергоефективність комбінату забезпечив проєкт із встановлення 20 частотних перетворювачів на приводи основного

технологічного обладнання дробильної та збагачувальної фабрик. Завдяки цьому проекту вдалося досягти покращеного регулювання продуктивності технологічного обладнання, підвищити гнучкість управління технологічними процесами та суттєво знизити енергоспоживання. Економія витрат у межах цього проекту становила понад 10 мільйонів гривень на рік. [24]

У межах стратегічного плану розвитку на 2025 рік Центральний гірничо-збагачувальний комбінат передбачає реалізацію понад 30 додаткових енергозберігаючих проектів. Очікується, що їх впровадження дозволить досягти подальшого зниження витрат підприємства, підвищення енергоефективності виробництва та посилення конкурентоспроможності підприємства в умовах нестабільної економічної та енергетичної ситуації в країні.

2.2. Аналіз основних фінансових показників підприємства

Фінансовий стан підприємства є важливою складовою ділової активності підприємства, визначається наявним майном підприємства та джерелами його фінансування, фінансовими результатами діяльності, залежить від обсягів реалізації продукції, рівня попиту та коливання цін на продукцію, що виробляється, а також від цін на матеріальні та енергетичні ресурси, що використовуються підприємством.

Оцінка майна підприємства є невід'ємною складовою ефективного управління в умовах економічної нестабільності та кризових явищ. Особливої актуальності цей процес набуває під час аналізу впливу кризи на фінансову діяльність підприємства, оскільки дозволяє об'єктивно визначити поточну вартість активів, виявити їх реальний стан та оцінити можливості їх ефективного використання. У випадку ПрАТ "Центральний ГЗК", яке здійснює діяльність у стратегічно важливій для економіки галузі, проведення оцінки майна є критично важливим для ухвалення обґрунтованих

управлінських рішень у період військових дій та економічних потрясінь.

Значення оцінки майна також полягає в здатності виявити знецінення активів, оптимізувати структуру балансу та своєчасно реагувати на ризики втрати ліквідності або платоспроможності. Крім того, точна оцінка вартості основних фондів, запасів, інвестицій та інших ресурсів підприємства дає змогу сформувати об'єктивну картину фінансової стійкості, а також є основою для реструктуризації зобов'язань, залучення інвестицій чи отримання кредитного фінансування. У контексті кризи, така оцінка дозволяє виявити слабкі місця у фінансовій діяльності ПрАТ "Центральний ГЗК" та розробити ефективну антикризову стратегію.

Розрахунки проведені на матеріалах фінансової звітності ПрАТ Центральний ГЗК за 2022-2024 роки [38], що наведена у додатку А.

Як видно з таблиці 2.3, у 2022 році загальна сума позаоборотних активів склала 8 835 436 тис. грн, але у 2023 році вона знизилася до 7 520 530 тис. грн, що означає скорочення на 1 314 906 тис. грн (темپ росту 85%). У 2024 році скорочення продовжилося до 6 858 328 тис. грн, із зниженням на 662 202 тис. грн порівняно з попереднім роком (темп росту 91%). Проте у 2025 році спостерігається суттєве зростання позаоборотних активів до 11 100 957 тис. грн, що на 4 242 629 тис. грн більше, ніж у 2024 році (темп росту 162%).

На основі аналізу динаміки майна та джерел його фінансування ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2022–2024 роки можна зробити низку важливих висновків. Загальна сума активів підприємства демонструє стійке зростання, що свідчить про позитивну динаміку у масштабах господарської діяльності. За аналізований період вартість активів збільшилася з 13,75 млрд грн у 2022 році до 27,2 млрд грн у 2024 році, тобто майже вдвічі. Водночас структура активів зазнала змін: якщо на початку періоду переважали позаоборотні активи, то згодом значну частку почали складати оборотні активи, що може свідчити про підвищення гнучкості та ліквідності підприємства. Особливо стрімко зросли обсяги дебіторської заборгованості, що потребує посилення контролю над платіжною дисципліною контрагентів.

Таблиця 2.3.

Аналіз динаміки майна та джерел його фінансування ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2022-2024 роки

Показник	Сума, тис.грн				Відхилення, тис.грн			Темп росту, %		
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	2022	2023	2024	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
МАЙНО	13 746 918	20 101 066	20 727 125	27 200 239	6 354 148	626 059	6 473 114	146	103	131
1. Позаоборотні активи всього, у тому числі:	8 835 436	7 520 530	6 858 328	11 100 957	-1 314 906	-662 202	4 242 629	85	91	162
1.1. Нематеріальні активи	36 130	25 422	19 916	17 056	-10 708	-5 506	-2 860	70	78	86
1.2. Основні засоби	7 816 068	6 843 929	6 171 517	10 318 835	-972 139	-672 412	4 147 318	88	90	167
1.3. Незавершені капітальні інвестиції	900 846	647 427	500 337	761 875	-253 419	-147 090	261 538	72	77	152
1.4. Довгострокова дебіторська заборгованість	4 788	3 643	3 362	3 082	-1 145	-281	-280	76	92	92
1.5. Інші необоротні активи	77 604	109	163 196	109	-77 495	163 087	-163 087	0	149 721	0
2. Оборотні активи всього, у тому числі:	4 911 482	12 580 536	13 868 797	16 099 282	7 669 054	1 288 261	2 230 485	256	110	116
2.1. Запаси	769 153	690 938	743 772	421 056	-78 215	52 834	-322 716	90	108	57
2.2. Дебіторська заборгованість	3 900 328	11 517 595	12 694 726	14 663 112	7 617 267	1 177 131	1 968 386	295	110	116
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	21 689	94 685	104 154	856 719	72 996	9 469	752 565	437	110	823
2.4. Інші оборотні активи	38 244	7 330	55 686	57 969	-30 914	48 356	2 283	19	760	104
2.5. Витрати майбутніх періодів	182 068	269 988	270 459	100 426	87 920	471	-170 033	148	100	37

Продовження табл. 2.3.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ДЖЕРЕЛА МАЙНА	13 746 918	20 101 066	20 727 125	27 200 239	6 354 148	626 059	6 473 114	146	103	131
1. Джерела власних та порівняних до них коштів	9 799 449	12 424 380	11 090 970	14 208 692	2 624 931	-1 333 410	3 117 722	127	89	128
1.1.Статутний фонд	296 635	296 635	296 635	296 635	0	0	0	100	100	100
1.2.Нерозподілений прибуток	7 983 406	10 465 825	9 393 672	9 003 722	2 482 419	-1 072 153	-389 950	131	90	96
2.Залучені кошти всього, у тому числі:	3 947 469	7 676 686	9 636 155	12 991 547	3 729 217	1 959 469	3 355 392	194	126	135
2.1.Довгострокова заборгованість	1 782 478	1 133 811	1 090 350	1 882 682	-648 667	-43 461	792 332	64	96	173
2.2.Короткострокові кредити та позики	0	0	0	0	0	0	0	x	x	x
2.3.Векселі видані	0	0	0	0	0	0	0			x
2.4.Кредиторська заборгованість	2 001 577	3 787 097	4 080 738	5 539 883	1 785 520	293 641	1 459 145	189	108	136
2.5.Інші короткострокові зобов'язання	163 414	2 755 778	4 465 067	5 568 982	2 592 364	1 709 289	1 103 915	1 686	162	125
2.6.Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0	x	x	x

Джерело: розрахунки автора

Таблиця 2.4.

Аналіз структури майна та джерел його фінансування ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2022-2024 роки

Показник	Сума, тис.грн.				Питома вага, %				Відхилення питомої ваги, відсоткових пунктів		
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
МАЙНО	13 746 918	20 101 066	20 727 125	27 200 239	100	100	100	100	x	x	x
1. Позаоборотні активи всього, у тому числі:	8 835 436	7 520 530	6 858 328	11 100 957	64	37	33	41	-27	-4	+8
1.1. Нематеріальні активи	36 130	25 422	19 916	17 056	0	0	0	0	-0	-0	-0
1.2. Основні засоби	7 816 068	6 843 929	6 171 517	10 318 835	57	34	30	38	-23	-4	+8
1.3. Незавершені капітальні інвестиції	900 846	647 427	500 337	761 875	7	3	2	3	-3	-1	+0
1.4. Довгострокова дебіторська заборгованість	4 788	3 643	3 362	3 082	0	0	0	0	-0	-0	-0
1.5. Інші необоротні активи	77 604	109	163 196	109	1	0	1	0	-1	+1	-1
2. Оборотні активи всього, у тому числі:	4 911 482	12 580 536	13 868 797	16 099 282	36	63	67	59	+27	+4	-8
2.1. Запаси	769 153	690 938	743 772	421 056	6	3	4	2	-2	+0	-2
2.2. Дебіторська заборгованість	3 900 328	11 517 595	12 694 726	14 663 112	28	57	61	54	+29	+4	-7
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	21 689	94 685	104 154	856 719	0	0	1	3	+0	+0	+3
2.4. Інші оборотні активи	38 244	7 330	55 686	57 969	0	0	0	0	-0	+0	-0
2.5. Витрати майбутніх періодів	182 068	269 988	270 459	100 426	1	1	1	0	+0	-0	-1

Продовження табл. 2.4.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>ДЖЕРЕЛА МАЙНА</i>	13 746 918	20 101 066	20 727 125	27 200 239	100	100	100	100	x	x	+0
1. Джерела власних та прирівняних до них коштів, з них:	9 799 449	12 424 380	11 090 970	14 208 692	71	62	54	52	-9	-8	-1
1.1. Статутний фонд	296 635	296 635	296 635	296 635	2	1	1	1	-1	-0	-0
1.2. Нерозподілений прибуток	7 983 406	10 465 825	9 393 672	9 003 722	58	52	45	33	-6	-7	-12
2. Залучені кошти всього, у тому числі:	3 947 469	7 676 686	9 636 155	12 991 547	29	38	46	48	+9	+8	+1
2.1. Довгострокова заборгованість	1 782 478	1 133 811	1 090 350	1 882 682	13	6	5	7	-7	-0	+2
2.2. Короткострокові кредити та позики	0	0	0	0	0	0	0	0	+0	+0	+0
2.3. Векселі видані	0	0	0	0				0			+0
2.4. Кредиторська заборгованість	2 001 577	3 787 097	4 080 738	5 539 883	15	19	20	20	+4	+1	+1
2.5. Інші короткострокові зобов'язання	163 414	2 755 778	4 465 067	5 568 982	1	14	22	20	+13	+8	-1
3. Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0	0	+0	+0	+0

Джерело: розрахунки автора

Щодо джерел фінансування, спостерігається зміщення акценту з власного капіталу на залучені кошти. Частка залучених ресурсів зростає з 28,7% у 2022 році до 47,8% у 2024 році, що може вказувати на зростаючу залежність підприємства від зовнішніх зобов'язань. Особливо помітне зростання короткострокових зобов'язань, зокрема кредиторської заборгованості та інших короткострокових боргів, що може створювати додаткові ризики для фінансової стійкості. Разом з тим, статутний капітал залишався незмінним, а нерозподілений прибуток коливався, що відображає як вплив кризових факторів, так і певну нестабільність фінансових результатів. У цілому, аналіз показує необхідність оптимізації структури активів і пасивів, зміцнення власного капіталу та підвищення ефективності управління оборотними ресурсами.

Протягом аналізованого періоду структура необоротних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" зазнала суттєвих змін, що відображає адаптацію підприємства до економічних умов і змін у господарській діяльності. У 2022 році частка позаоборотних активів у загальній структурі майна становила 64%, однак у 2023 році вона знизилася до 37%, що є значним зменшенням на 27 відсоткових пунктів. У 2024 році частка позаоборотних активів зменшилася ще більше, до 33%, але в 2025 році відбулося відновлення, і частка зростає до 41%. Це свідчить про певні інвестиції в активи або інші заходи з їх оптимізації.

Загальний висновок: протягом 2022-2024 років позаоборотні активи ПрАТ «Центральний ГЗК» зазнавали значних змін, зокрема зниження у перші два роки та зростання у 2025 році. Найбільш стабільні результати спостерігалися у категоріях довгострокової дебіторської заборгованості та інших необоротних активів. Основні засоби стали ключовим фактором зростання активів у 2025 році. У 2023-2024 роках спостерігалось зниження частки позаоборотних активів у структурі майна підприємства, що може бути пов'язано зі скороченням інвестицій або амортизацією основних засобів. У 2025 році спостерігалось відновлення цих показників, що вказує на зростання капіталовкладень або поліпшення фінансового стану підприємства.

На основі аналізу структури майна та джерел його фінансування ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2022–2024 роки, табл. 2.4. можна зробити низку ґрунтовних висновків. У динаміці спостерігається суттєве зменшення частки позаоборотних активів у загальній структурі майна підприємства — з 64% у 2022 році до 33% у 2024 році, з подальшим зростанням до 41% у 2025 році. Основною причиною цього є зниження обсягів основних засобів і незавершених капітальних інвестицій, що, з одного боку, може свідчити про скорочення або завершення великих проєктів капітального будівництва, а з іншого — про певне виснаження виробничих фондів. Разом із цим суттєво зросла питома вага оборотних активів — з 36% у 2022 році до 67% у 2024 році, що вказує на зростання гнучкості підприємства, підвищення ліквідності та здатності швидко реагувати на зміни ринку. Особливо значне зростання відбулося за рахунок дебіторської заборгованості (з 28% до 61%), що потребує контролю та ефективного управління, аби уникнути ризиків неповернення коштів. Зростання частки грошових коштів у 2024 році до 3% також вказує на покращення платоспроможності.

У структурі джерел фінансування спостерігається тенденція до зменшення питомої ваги власного капіталу — з 71% у 2022 році до 52% у 2024 році. Найбільше зниження зазнав нерозподілений прибуток, який скоротився з 58% до 45% у 2024 році, а потім до 33% у 2025 році. Це свідчить про зменшення внутрішніх фінансових ресурсів, що потенційно може знижувати фінансову автономність підприємства. Натомість частка залучених коштів значно зросла: з 29% у 2022 році до 46% у 2024 році, а в 2025 році — вже до 48%. Особливо динамічно зростали короткострокові зобов'язання, зокрема кредиторська заборгованість та інші короткострокові зобов'язання. Таке збільшення боргового навантаження потребує ретельного моніторингу, оскільки надмірна залежність від зовнішнього фінансування може негативно позначитися на платоспроможності та фінансовій стійкості підприємства в умовах нестабільної економічної ситуації.

У цілому, спостерігається певне зниження інвестиційної привабливості та

фінансової незалежності, що обумовлює необхідність заходів для відновлення балансу між власними та залученими коштами, а також раціоналізації структури активів.

Аналіз структури оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за період 2022-2024 років демонструє значні зміни у розподілі складових частин оборотного капіталу, які вказують на зміну акцентів у фінансовому управлінні підприємством.

Протягом аналізованого періоду питома вага виробничих запасів залишалася стабільною на рівні 5%, що свідчить про підтримку підприємством оптимального рівня запасів для безперебійного виробництва. Незавершене виробництво показало незначне коливання питомої ваги від 0,3% до 0,5%, що вказує на контроль за станом виробничого циклу.

Готова продукція зазнала значних змін у своїй структурній вазі. Якщо на початку 2022 року її частка складала 10,2%, то у 2023 році вона знизилася до 2,9%, а у 2024 році знову піднялася до 10,2%. Це може бути пов'язано з попитом на продукцію та стратегією з управління запасами готової продукції.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги залишалася домінуючим компонентом оборотних активів, однак її питома вага суттєво знизилася: з 76,4% у 2023 році до 48,0% у 2024 році, що може вказувати на зниження обсягів продажу на умовах відстрочки платежу або на покращення роботи з дебіторами.

Інша поточна дебіторська заборгованість демонструє кардинальні зміни, зокрема, її частка зросла з 7,9% у 2023 році до 40,4% у 2024 році, а потім знову знизилася до 2,6%. Такі зміни можуть свідчити про коливання заборгованостей за непродуктивними статтями.

Показник "Гроші та їх еквіваленти" показав суттєве зростання питомої ваги – з 0,8% у 2023 році до 5,3% у 2024 році, що є позитивним сигналом щодо покращення ліквідності підприємства. Витрати майбутніх періодів зазнали зниження питомої ваги з 3,7% у 2022 році до 2,0% у 2024 році. Це свідчить про оптимізацію витрат, які переносяться на наступні звітні періоди.

Загалом, структура оборотних активів підприємства змістилася в напрямку зниження частки дебіторської заборгованості за продукцію та готової продукції, з одночасним зростанням питомої ваги грошових коштів. Це вказує на зусилля підприємства щодо покращення управління ліквідністю та мінімізації залежності від дебіторських платежів.

Наочно структуру оборотних активів базового підприємства можна побачити на діаграмі (рис.2.1). Все це підтверджує попередні висновки про нераціональну структуру оборотних активів ПрАТ «Центральний ГЗК», про переважання дебіторської заборгованості замість матеріальних оборотних активів, що негативно впливає на поточну діяльність підприємства.

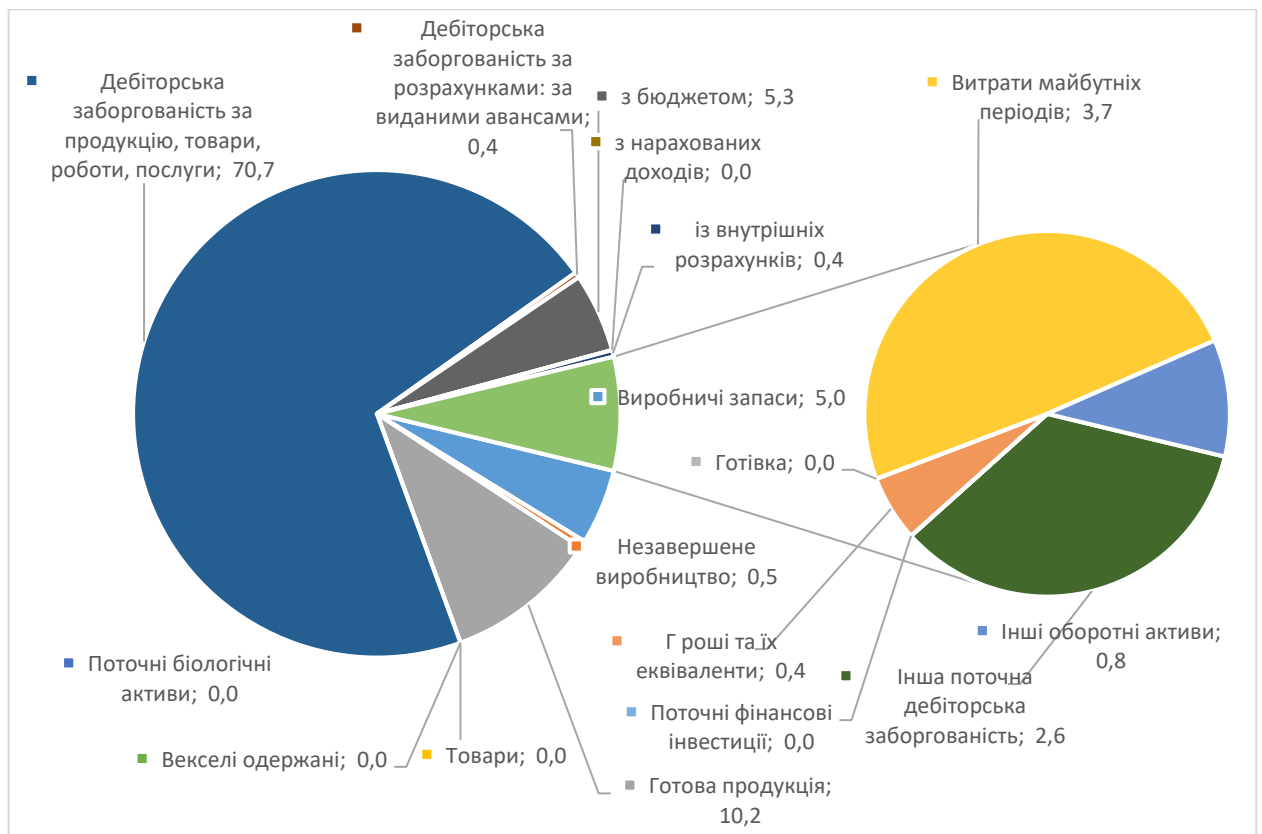

Рис. 2.1. Структура оборотних активів на 01.01.2025

Джерело: розрахунки автора на основі фінансової звітності [38]

Розрахуємо чисті оборотні активи ПрАТ «Центральний ГЗК» як різницю між поточними активами і поточними пасивами за даними балансів (табл.2.5).

Таблиця 2.5

**Наявність чистих оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за
2022-2024 роки**

Показник	Сума, тис. грн			
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
1. Оборотні активи	4911482	12580536	13868797	16099282
2. Короткострокові зобов'язання	2 164 991	6 542 875	8 545 805	11 108 865
3. Чисті оборотні активи	2746491	6037661	5322992	4990417

Джерело: розрахунки автора на основі фінансової звітності [38]

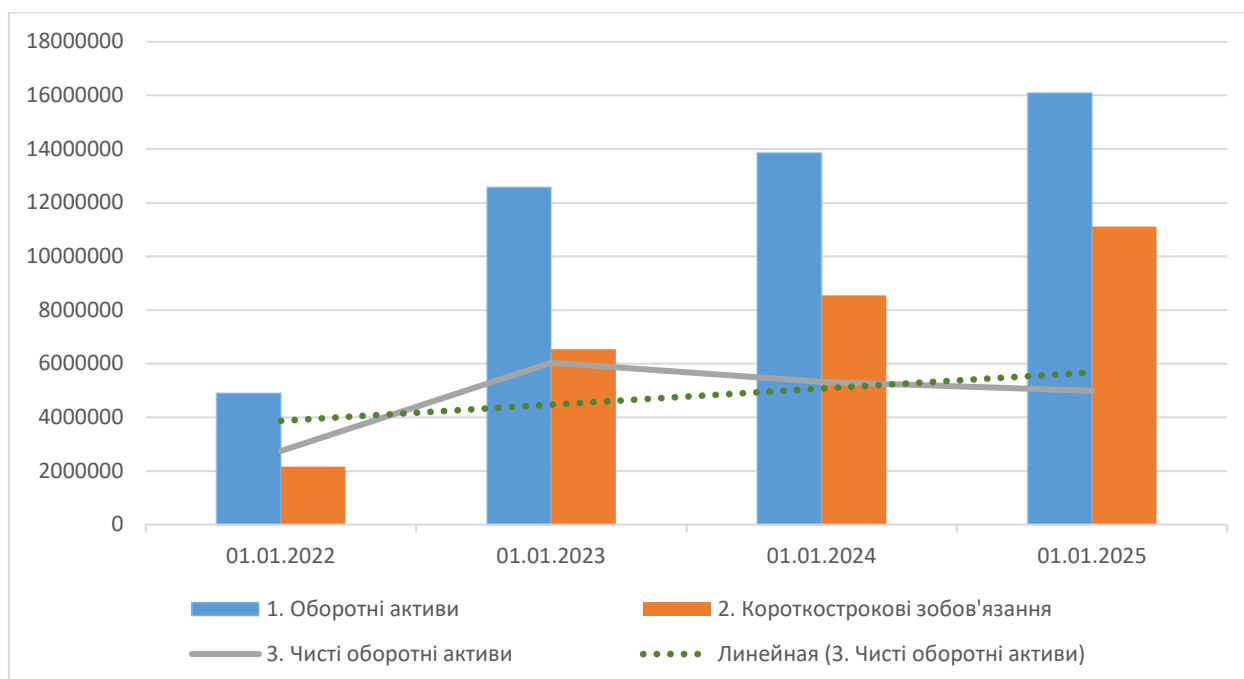

Рис. 2.2. Наявність чистих оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2022-2024 роки

Джерело: сформовано автором

На основі аналізу показників наявності чистих оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК" за період з 01.01.2022 по 01.01.2025 можна зробити низку висновків щодо змін у фінансовому стані підприємства.

Упродовж аналізованого періоду оборотні активи підприємства постійно

зростали: з 4 911 482 тис. грн на початок 2022 року до 16 099 282 тис. грн на початок 2025 року. Це свідчить про активізацію господарської діяльності, збільшення обсягів оборотних коштів та розширення операційної діяльності підприємства. Проте водночас зростали і короткострокові зобов'язання: з 2 164 991 тис. грн у 2022 році до 11 108 865 тис. грн у 2025 році. Це свідчить про збільшення боргового навантаження, особливо у частині зобов'язань, які необхідно погасити в короткостроковій перспективі.

У 2023 році підприємству вдалося суттєво збільшити обсяг чистих оборотних активів до 6 037 661 тис. грн порівняно з 2 746 491 тис. грн у 2022 році. Це стало можливим завдяки різкому зростанню оборотних активів, яке випереджало приріст короткострокових зобов'язань. Однак уже в наступні роки спостерігається зворотна тенденція: у 2024 році чисті оборотні активи знизилися до 5 322 992 тис. грн, а в 2025 році — до 4 990 417 тис. грн. Така динаміка свідчить про те, що темпи зростання короткострокових зобов'язань перевищують темпи зростання оборотних активів, що негативно впливає на фінансову стабільність підприємства.

Зменшення обсягу чистих оборотних активів протягом 2024 і 2025 років може свідчити про зниження ліквідності та потенційне ускладнення виконання поточних фінансових зобов'язань. Це може становити загрозу для стабільної операційної діяльності у випадку дефіциту ліквідних коштів або затримок у надходженні дебіторської заборгованості. Така тенденція потребує більш ефективного управління обіговими коштами, зокрема дебіторською заборгованістю, запасами, а також контролю за обсягами поточних зобов'язань.

Отже, незважаючи на загальне зростання оборотних активів, зниження чистих оборотних активів упродовж останніх двох років аналізованого періоду вказує на певне погіршення фінансового стану підприємства. Це потребує вжиття заходів щодо оптимізації структури джерел фінансування поточних активів, зменшення залежності від короткострокових зобов'язань і забезпечення платоспроможності в короткостроковій перспективі.

Показники фінансового стану представлені у табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Аналіз фінансового стану ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2022-2024 роки

Показник	Значення				Відхилення		
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	2022	2023	2024
Показники ліквідності:							
мігтєва ліквідність	0,01	0,01	0,01	0,08	+0,00	-0,00	+0,06
проміжна ліквідність	1,81	1,77	1,50	1,40	-0,04	-0,28	-0,10
к-т покриття	2,27	1,92	1,62	1,45	-0,35	-0,30	-0,17
Показники фінансової стійкості:							
частка власного капіталу в пасивах	0,71	0,62	0,54	0,52	-0,09	-0,08	-0,01
частка позикових коштів в пасивах	0,29	0,38	0,46	0,48	+0,09	+0,08	+0,01
к-т левереджу	0,40	0,62	0,87	0,91	+0,22	+0,25	+0,05

Джерело: розрахунки автора

Аналіз фінансового стану ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2022–2024 роки свідчить про динамічні зміни в структурі активів, пасивів, а також у показниках ліквідності та фінансової стійкості підприємства.

Протягом аналізованого періоду оборотні активи підприємства демонстрували тенденцію до зростання. Станом на 01.01.2025 їх сума становила 16 099 282 тис. грн, що на 7 669 054 тис. грн більше, ніж у 2022 році, і на 2 230 485 тис. грн більше, ніж у 2024 році. Основними драйверами зростання оборотних активів була дебіторська заборгованість, яка збільшилася з 3 900 328 тис. грн у 2022 році до 14 663 112 тис. грн у 2025 році. Грошові кошти також суттєво зросли, з 21 689 тис. грн у 2022 році до 856 719 тис. грн у 2025 році, що свідчить про накопичення ліквідних активів. Водночас запаси показали негативну динаміку, зменшившись з 769 153 тис. грн у 2022

році до 421 056 тис. грн у 2025 році, що може бути результатом оптимізації запасів або скорочення виробництва.

З точки зору джерел фінансування, частка власного капіталу в пасивах зменшувалася, становлячи 0,71 у 2022 році, 0,54 у 2024 році та 0,52 у 2025 році. Це свідчить про зниження залежності підприємства від власного капіталу. Водночас частка позикових коштів у пасивах зросла з 0,29 у 2022 році до 0,48 у 2025 році, а коефіцієнт левереджу підвищився з 0,40 до 0,91 за цей період, що свідчить про збільшення фінансового ризику підприємства.

Показники ліквідності демонструють тенденцію до погіршення. Коефіцієнт покриття знизився з 2,27 у 2022 році до 1,45 у 2025 році, що свідчить про зниження здатності підприємства покривати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. Коефіцієнт проміжної ліквідності також скоротився з 1,81 у 2022 році до 1,40 у 2025 році, що свідчить про зменшення можливості підприємства розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Водночас мігтєва ліквідність зросла з 0,01 у 2022 році до 0,08 у 2025 році, що вказує на покращення ситуації з найбільш ліквідними активами. Загалом фінансовий стан ПрАТ "Центральний ГЗК" у 2022–2024 роках характеризується збільшенням оборотних активів та залежності від позикових коштів. Погіршення показників ліквідності потребує впровадження заходів для оптимізації дебіторської заборгованості та покращення співвідношення між короткостроковими активами і зобов'язаннями.

2.3. Виявлення кризових тенденцій та їх впливу на прибутковість підприємства

Фінансові результати ПрАТ „Центральний гірничо-збагачувальний комбінат” представлені у таблицях 2.7, 2.8 та на рис. 2.3, які складено на основі даних фінансової звітності підприємства – звіту про фінансові результати (дод. А).

Таблиця 2.7

Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021-2024 роки

Показник	Сума, тис. грн				Відхилення, тис.грн				Темп росту, %			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Чистий дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг)	22545072	14354012	9852828	15830022	+10 106 275	-8 191 060	-4 501 184	+5 977 194	181	64	69	161
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	9233036	9726718	8852917	12567425	+884 144	+493 682	-873 801	+3 714 508	111	105	91	142
Валовий:												
прибуток	13312036	4627294	999911	3262597	+9 222 131	-8 684 742	-3 627 383	+2 262 686	325	35	22	326
збиток												
Інші операційні доходи	67563	1443309	1054037	360258	-749 131	+1 375 746	-389 272	-693 779	8	2136	73	34
Адміністративні витрати	158782	162309	169514	131091	+12 213	+3 527	+7 205	-38 423	108	102	104	77
Витрати на збут	1728353	2013251	1860415	3653173	+190 412	+284 898	-152 836	+1 792 758	112	116	92	196
Інші операційні витрати	676878	884946	1250311	351635	+360 833	+208 068	+365 365	-898 676	214	131	141	28
Фінансові результати від операційної діяльності:												
прибуток	10815586	3010097			+7 909 542	-7 805 489	-4 236 389		372	28	-41	42
збиток			-1226292	-513044			-1 226 292	+713 248				42

Джерело: розрахунки автора

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки фінансових результатів ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021-2024 роки

Показник	Сума, тис. грн					Відхилення, тис. грн			
	2020	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Фінансові результати від операційної діяльності:									
прибуток	2906044	10815586	3010097			+7 909 542	-7 805 489	-4 236 389	
збиток				-1226292	-513044			+1 226 292	-1 739 336
Фінансові та інші доходи	10561	254798	12529	12961	6922	+244 237	-242 269	+432	-6 039
Фінансові та інші витрати	1008515	186491	295412	285216	272938	-822 024	+108 921	-10 196	-12 278
Фінансові результати до оподаткування: прибуток	1908090	10883893	2598600			+8 975 803	-8 285 293	-4 097 147	
збиток				-1498547	-779060			-1 498 547	+719 487
Податок на прибуток	-307024	-1963915	-480769	171886	131056	-1 656 891	+1 483 146	+652 655	-40 830
Чистий фінансовий результат									
прибуток	1601066	8919978	2117831	0	0	+7 318 912	-6 802 147	-2 117 831	
збиток				-1326661	-648004			-1 326 661	+678 657

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності [38]

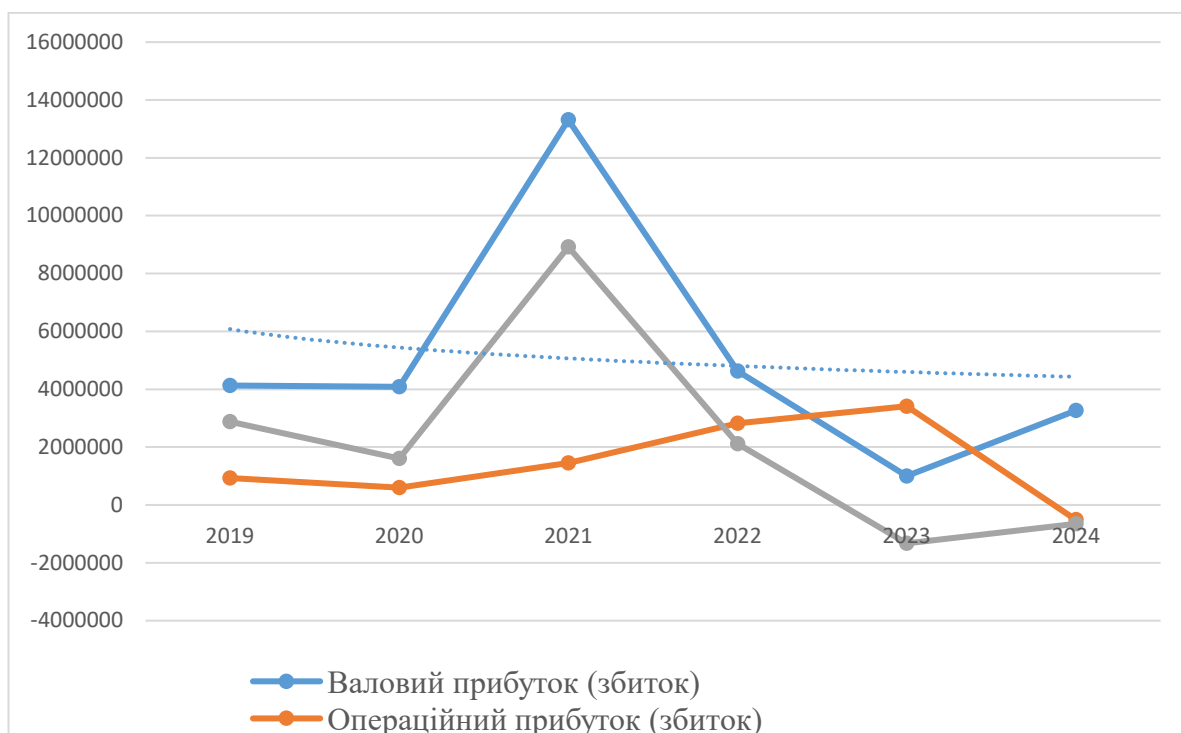

Рис. 2.3 Динаміка фінансових результатів ПрАТ Центральний ГЗК за 2019-2024 роки

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності [38]

Як видно з таблиці 2.7, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг протягом 2022-2023 років зменшився, а у 2020-2021 роках виручка зростала. Так, відхилення складало у 2020 році – плюс 355 717 тис.грн., у 2021 році – плюс 10106275 тис.грн. За 2022 році – мінус 8191060 тис. грн. у 2023 році – мінус 4501184 тис.грн,

Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021–2024 роки вказує на значну волатильність показників, що відображає вплив як зовнішніх, так і внутрішніх факторів на фінансову стабільність підприємства.

Чистий дохід від реалізації продукції демонструє значні коливання. У 2022 році спостерігалось суттєве зниження на 8191060 тис. грн (темп зростання 64%), що пояснюється зменшенням обсягів реалізації через економічні труднощі та воєнні дії. Проте у 2024 році дохід зріс на 5977194 тис. грн порівняно з 2023 роком, досягнувши 15830022 тис. грн (темп зростання

161%), що свідчить про поступове відновлення діяльності підприємства.

Собівартість реалізованої продукції у 2024 році значно зросла, збільшившись на 3 714 508 тис. грн порівняно з попереднім роком (темپ зростання 142%). Це обумовлено зростанням витрат на виробництво через підвищення цін на сировину та енергоносії. Загалом, зростання собівартості перевищувало зростання доходу, що негативно вплинуло на валовий прибуток.

Валовий прибуток підприємства мав нестабільну динаміку. У 2022 році він скоротився на 8 684 742 тис. грн (темп зростання 35%), що пов'язано із зниженням доходів і зростанням витрат. У 2024 році валовий прибуток зріс на 2 262 686 тис. грн порівняно з 2023 роком, досягнувши 3 262 597 тис. грн (темп зростання 326%), що свідчить про часткове відновлення ефективності виробництва.

Адміністративні витрати у 2024 році знизилися на 38 423 тис. грн (темп зростання 77%), що свідчить про оптимізацію управлінських витрат. Водночас витрати на збут суттєво зросли на 1 792 758 тис. грн (темп зростання 196%), що може бути наслідком активізації маркетингових і логістичних заходів.

Інші операційні витрати у 2024 році скоротилися на 898 676 тис. грн (темп зростання 28%), що позитивно вплинуло на фінансові результати. Водночас інші операційні доходи знизилися на 693 779 тис. грн (темп зростання 34%), що частково компенсувало позитивний ефект від скорочення витрат.

Фінансовий результат від операційної діяльності зазнав значного скорочення. У 2022 та 2023 роках підприємство мало збитки, однак у 2024 році їхній розмір зменшився на 713 248 тис. грн, досягнувши -513 044 тис. грн (темп зростання 42%). Це свідчить про поступове покращення операційної діяльності, хоча підприємство все ще залишається збитковим.

Загалом, аналіз фінансових результатів ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021–2024 роки свідчить про складну фінансову ситуацію, яка поступово стабілізується у 2024 році. Основними проблемами залишаються висока собівартість продукції, нестабільність операційного прибутку та залежність

від зовнішніх факторів.

Аналіз динаміки чистого фінансового результату ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021–2024 роки, табл. 2.8. свідчить про суттєві коливання показників прибутку та збитків, що відображає вплив як зовнішніх економічних умов, так і внутрішніх операційних факторів.

У 2021 році підприємство досягло значного зростання чистого прибутку до 8 919 978 тис. грн, що на 7 318 912 тис. грн більше порівняно з 2020 роком. Це зростання пояснюється успішною операційною діяльністю, що принесла фінансові результати від операційної діяльності у розмірі 10 815 586 тис. грн, а також зниженням фінансових витрат на 822 024 тис. грн.

У 2022 році чистий фінансовий результат різко скоротився до 2 117 831 тис. грн, що на 6 802 147 тис. грн менше, ніж у 2021 році. Це стало наслідком зниження фінансових результатів від операційної діяльності на 7 805 489 тис. грн, частково компенсованого скороченням фінансових витрат на 108 921 тис. грн. Водночас спостерігалось зростання податкового навантаження, що додатково знизило прибутковість.

У 2023 році підприємство перейшло до збитків, які становили 1 326 661 тис. грн. Збитки зумовлені подальшим зниженням фінансових результатів від операційної діяльності (на 4 236 389 тис. грн у порівнянні з 2022 роком) та зниженням фінансових доходів на 242 269 тис. грн. Це відображає погіршення загальних економічних умов та виклики, пов'язані з воєнними діями.

У 2024 році підприємство продовжувало залишатися збитковим, проте обсяг збитків знизився до 648 004 тис. грн, що на 678 657 тис. грн менше, ніж у 2023 році. Це свідчить про часткове стабілізування діяльності, зокрема завдяки скороченню податкового тягаря та зменшенню фінансових витрат на 12 278 тис. грн.

Загалом, аналіз показує, що після пікових фінансових результатів у 2021 році підприємство зіштовхнулося із серйозними труднощами у 2022–2024 роках. Основними факторами, що вплинули на зниження прибутковості, стали скорочення операційних доходів, зростання фінансових витрат і вплив

зовнішніх несприятливих умов. У 2024 році з'явилися ознаки стабілізації, проте підприємству необхідно вживати подальших заходів для відновлення фінансової стійкості.

Розглянемо показники прибутковості (рентабельності) активів та продукції, що представлені у таблиці 2.9

Таблиця 2.9

Показники прибутковості ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021-2024 роки

Показник	Значення				Відхилення		
	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Показники рентабельності (прибутковості), %:							
активів	64,89	10,54	-6,40	-2,38	-54,35	-16,94	+4,02
оборотних активів	181,61	16,83	-9,57	-4,03	-164,78	-26,40	+5,54
власного капіталу	91,03	17,05	-11,96	-4,56	-73,98	-29,01	+7,40
постійного капіталу	77,02	15,62	-10,89	-4,03	-61,40	-26,51	+6,86
продукції	39,57	14,75	-13,46	-4,09	-24,81	-28,22	+9,37

Джерело: розраховано автором

Показники розраховано як результат від ділення чистого прибутку на розмір активів та чистої виручки від реалізації продукції.

Аналіз рентабельності ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021–2024 роки демонструє значне коливання показників прибутковості, що відображає вплив складних економічних і фінансових умов.

У 2021 році підприємство досягло високих показників рентабельності, що свідчить про ефективну операційну діяльність. Рентабельність активів становила 64,89%, оборотних активів – 181,61%, власного капіталу – 91,03%, постійного капіталу – 77,02%, а рентабельність продукції – 39,57%. Це був найуспішніший рік із представленого періоду, завдяки значному прибутку і високим обсягам виручки.

У 2022 році спостерігалось суттєве падіння показників рентабельності:

рентабельність активів знизилася до 10,54%, оборотних активів – до 16,83%, власного капіталу – до 17,05%, постійного капіталу – до 15,62%, а рентабельність продукції – до 14,75%. Основними причинами були зменшення виручки (на 8 191 060 тис. грн) та значне скорочення чистого прибутку (на 6 802 147 тис. грн).

У 2023 році підприємство стало збитковим, що призвело до від'ємних показників рентабельності. Рентабельність активів становила -6,40%, оборотних активів – -9,57%, власного капіталу – -11,96%, постійного капіталу – -10,89%, а продукції – -13,46%. Збитки та зниження виручки стали ключовими факторами погіршення фінансових результатів.

У 2024 році ситуація дещо покращилася, хоча показники рентабельності залишалися від'ємними. Рентабельність активів зросла до -2,38%, оборотних активів – до -4,03%, власного капіталу – до -4,56%, постійного капіталу – до -4,03%, а продукції – до -4,09%. Це свідчить про поступове стабілізування діяльності та зменшення збитків порівняно з 2023 роком.

Загалом аналіз показує, що підприємство зіткнулося з серйозними фінансовими викликами у 2022–2024 роках, але в останній рік з'явилися ознаки стабілізації. Для подальшого відновлення рентабельності необхідно впроваджувати заходи щодо оптимізації витрат, підвищення ефективності операційної діяльності та збільшення обсягів реалізації продукції.

Аналіз, що дозволить оцінити вплив фінансової кризи на діяльність підприємства проведено на основі показників фінансового стану, що розраховані у динаміці с 2020 по 2024 роки – додаток Б.

Аналіз динаміки фінансових показників ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2020–2024 роки дозволяє зробити висновки про суттєвий вплив фінансової кризи на діяльність підприємства. У зазначений період спостерігались як позитивні, так і негативні тенденції, що свідчать про нестабільність у фінансово-господарській діяльності, викликану як зовнішніми економічними умовами, так і внутрішніми проблемами управління ресурсами.

1. Динаміка доходів та прибутку. У 2021 році підприємство досягло піку

своєї прибутковості: дохід становив понад 22,5 млрд грн, а чистий прибуток — майже 9 млрд грн, що забезпечило високу рентабельність активів (65%) та власного капіталу (105%). Проте вже з 2022 року ситуація суттєво погіршилась — доходи знизилися до 14,3 млрд грн, а чистий прибуток скоротився до 2,1 млрд грн. У 2023 році підприємство зазнало збитків у розмірі 1,3 млрд грн, що свідчить про глибоку фінансову кризу, викликану, ймовірно, падінням попиту на продукцію, зростанням собівартості або зменшенням ефективності виробництва. У 2024 році ситуація частково стабілізувалася: дохід зріс до 15,8 млрд грн, а збиток скоротився до 648 млн грн, проте підприємство все ще залишалось збитковим.

2. Зміни в структурі активів і зобов'язань. Обсяг активів у 2020–2024 роках зростав нерівномірно: з 18 млрд грн у 2020 році до понад 27,2 млрд грн у 2024 році. Помітне зростання активів у 2024 році може свідчити як про збільшення запасів та дебіторської заборгованості, так і про певні інвестиції, незважаючи на збитковість. Водночас значно зросли поточні зобов'язання — з 2,1 млрд грн у 2021 році до понад 11,1 млрд грн у 2024 році, що вказує на посилення боргового навантаження та залежність від зовнішніх джерел фінансування в умовах зниження прибутковості.

3. Ліквідність та платоспроможність. Коефіцієнти ліквідності демонструють поступове зниження. Поточна ліквідність зменшилась з 2,27 у 2021 році до 1,45 у 2024 році, а швидка — з 1,91 до 1,41 відповідно. Це свідчить про зниження здатності підприємства своєчасно погашати поточні зобов'язання. Абсолютна ліквідність упродовж 2020–2023 років залишалася на критично низькому рівні (0,01), а лише у 2024 році підвищилась до 0,08, що може бути пов'язано з різким зростанням залишку грошових коштів. Однак цей показник усе ще не гарантує впевнену платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді.

4. Рентабельність та ефективність діяльності. Показники рентабельності зазнали істотного падіння. Після рекордно високої рентабельності в 2021 році (ROA — 65%, ROE — 105%, чиста маржа — 40%) у 2023 році підприємство

працювало зі збитками, а всі ключові рентабельні індикатори стали від'ємними. У 2024 році ці показники покращились (ROA — 12%, ROE — 25%, маржа — 20%), однак залишалися нижчими за рівень 2020–2022 років.

5. Капіталізація та структура фінансування. Коефіцієнт автономії знизився з 0,71 у 2021 році до 0,52 у 2024 році, що свідчить про зменшення частки власного капіталу в структурі фінансування активів та посилення залежності від позикових ресурсів. Це є наслідком накопичення зобов'язань і зменшення чистого прибутку, який формує нерозподілений капітал.

6. Кількість персоналу. Упродовж 2021–2024 років кількість персоналу зменшилась з 4 368 до 3 484 осіб, що може свідчити як про скорочення виробничих потужностей, так і про оптимізацію витрат у відповідь на кризові явища.

Фінансова криза суттєво вплинула на діяльність ПрАТ "Центральний ГЗК". Після фінансового піку у 2021 році підприємство зіткнулось із різким падінням прибутковості, зростанням боргового навантаження, зниженням ліквідності та скороченням персоналу. Незважаючи на ознаки стабілізації у 2024 році, підприємство залишається збитковим, що потребує впровадження ефективних антикризових заходів: реструктуризації боргу, покращення управління оборотним капіталом, оптимізації витрат та підвищення рентабельності основної діяльності.

Висновки до розділу 2

У результаті проведеного дослідження виробничої діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2022–2023 роках було виявлено глибокий вплив воєнної кризи на ключові аспекти функціонування підприємства. Оцінка наслідків воєнних дій на діяльність комбінату демонструє не лише скорочення обсягів виробництва та реалізації продукції, але й складну трансформацію операційної та фінансово-економічної моделі підприємства, яка була зумовлена як безпосередніми, так і опосередкованими факторами ризику.

Значне зменшення виробництва залізорудного концентрату та окатків у 2022 році (відповідно 68,9% і 90% до планових показників) стало прямим наслідком порушеної логістики, втрати каналів постачання, знищення частини споживчих підприємств, а також блокади українських морських портів. На цьому тлі комбінат втратив значну частину внутрішнього ринку, а обсяги реалізації скоротилися на понад 36%, що спричинило істотне зменшення виручки. Також суттєвим чинником стало зниження світових цін на залізорудну сировину, яке негативно вплинуло на дохідну частину підприємства. Хоча певним компенсатором цих втрат виступило зростання валютного курсу, воно не мало системного ефекту і не усунуло загального тренду до зниження фінансової стабільності.

Аналіз географічної структури продажів свідчить про збереження високого рівня залежності підприємства від експортних ринків (89% реалізації), при цьому ключовими споживачами залишаються країни Центральної та Східної Європи. Попри воєнні ризики, ПрАТ «ЦГЗК» змогло зберегти та частково адаптувати логістичні маршрути, що дозволило уникнути повного колапсу збуту продукції. Успішна реалізація обкотишів преміум-класу в Італії, Словаччині, Польщі та Румунії свідчить про конкурентоспроможність продукції комбінату навіть в умовах глобальних і локальних шоків.

Підприємство активно реагувало на кризу шляхом перегляду операційної моделі. Зокрема, здійснювались масштабні ремонти обладнання, реалізовувались програми зниження енергоємності виробництва, впроваджувались енергоефективні технології та формувався страховий запас критичної сировини. Особливої уваги набули заходи з підвищення екологічної відповідальності та безпеки виробничого процесу, включаючи реалізацію планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій, що стало важливою умовою безперебійного функціонування в умовах підвищеного техногенного та воєнного ризику.

В умовах наростаючих викликів ПрАТ «Центральний ГЗК» продовжує

орієнтуватися на стратегічні завдання підвищення конкурентоспроможності. Основними напрямками стали розширення частки на внутрішньому ринку, поглиблення диверсифікації експортних поставок, зміцнення партнерських зв'язків зі сталими клієнтами, а також освоєння нових видів сировини. Водночас, виклики, пов'язані з відкритим способом розробки родовищ, такими як зростання глибини кар'єрів та ускладнення гірничо-геологічних умов, вимагають все більшої технологічної та інвестиційної адаптації виробництва.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ПрАТ «Центральний ГЗК» проявив високу ступінь адаптивності у надзвичайно складних умовах системної кризи, викликаній військовою агресією проти України. Попри суттєве скорочення виробничих і фінансових показників, підприємство змогло не лише зберегти основні виробничі потужності, а й частково відновити динаміку росту наприкінці 2023 року. Подальша стабілізація та розвиток комбінату залежатимуть від здатності подолати логістичні бар'єри, адаптувати інвестиційні програми до нових умов і забезпечити інтеграцію в європейські ланцюги постачання.

Аналіз динаміки фінансових показників ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2020–2024 роки дозволяє зробити висновки про суттєвий вплив фінансової кризи на діяльність підприємства. У зазначений період спостерігались як позитивні, так і негативні тенденції, що свідчать про нестабільність у фінансово-господарській діяльності, викликану як зовнішніми економічними умовами, так і внутрішніми проблемами управління ресурсами.

1. Динаміка доходів та прибутку. У 2021 році підприємство досягло піку своєї прибутковості: дохід становив понад 22,5 млрд грн, а чистий прибуток — майже 9 млрд грн, що забезпечило високу рентабельність активів (65%) та власного капіталу (105%). Проте вже з 2022 року ситуація суттєво погіршилась — доходи знизилися до 14,3 млрд грн, а чистий прибуток скоротився до 2,1 млрд грн. У 2023 році підприємство зазнало збитків у розмірі 1,3 млрд грн, що свідчить про глибоку фінансову кризу, викликану, ймовірно, падінням попиту

на продукцію, зростанням собівартості або зменшенням ефективності виробництва. У 2024 році ситуація частково стабілізувалася: дохід зріс до 15,8 млрд грн, а збиток скоротився до 648 млн грн, проте підприємство все ще залишалось збитковим.

2. Зміни в структурі активів і зобов'язань. Обсяг активів у 2020–2024 роках зростав нерівномірно: з 18 млрд грн у 2020 році до понад 27,2 млрд грн у 2024 році. Помітне зростання активів у 2024 році може свідчити як про збільшення запасів та дебіторської заборгованості, так і про певні інвестиції, незважаючи на збитковість. Водночас значно зросли поточні зобов'язання — з 2,1 млрд грн у 2021 році до понад 11,1 млрд грн у 2024 році, що вказує на посилення боргового навантаження та залежність від зовнішніх джерел фінансування в умовах зниження прибутковості.

3. Ліквідність та платоспроможність. Коефіцієнти ліквідності демонструють поступове зниження. Поточна ліквідність зменшилась з 2,27 у 2021 році до 1,45 у 2024 році, а швидка — з 1,91 до 1,41 відповідно. Це свідчить про зниження здатності підприємства своєчасно погашати поточні зобов'язання. Абсолютна ліквідність упродовж 2020–2023 років залишалася на критично низькому рівні (0,01), а лише у 2024 році підвищилась до 0,08, що може бути пов'язано з різким зростанням залишку грошових коштів. Однак цей показник усе ще не гарантує впевнену платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді.

4. Рентабельність та ефективність діяльності. Показники рентабельності зазнали істотного падіння. Після рекордно високої рентабельності в 2021 році (ROA — 65%, ROE — 105%, чиста маржа — 40%) у 2023 році підприємство працювало зі збитками, а всі ключові рентабельні індикатори стали від'ємними. У 2024 році ці показники покращились (ROA — 12%, ROE — 25%, маржа — 20%), однак залишалися нижчими за рівень 2020–2022 років.

5. Капіталізація та структура фінансування. Коефіцієнт автономії знизився з 0,71 у 2021 році до 0,52 у 2024 році, що свідчить про зменшення частки власного капіталу в структурі фінансування активів та посилення

залежності від позикових ресурсів. Це є наслідком накопичення зобов'язань і зменшення чистого прибутку, який формує нерозподілений капітал.

6. Кількість персоналу. Упродовж 2021–2024 років кількість персоналу зменшилась з 4 368 до 3 484 осіб, що може свідчити як про скорочення виробничих потужностей, так і про оптимізацію витрат у відповідь на кризові явища.

Таким, чином, фінансова криза суттєво вплинула на діяльність ПрАТ "Центральний ГЗК". Після фінансового піку у 2021 році підприємство зіткнулось із різким падінням прибутковості, зростанням боргового навантаження, зниженням ліквідності та скороченням персоналу. Незважаючи на ознаки стабілізації у 2024 році, підприємство залишається збитковим, що потребує впровадження ефективних антикризових заходів: реструктуризації боргу, покращення управління оборотним капіталом, оптимізації витрат та підвищення рентабельності основної діяльності.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ПРАТ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК»

3.1. Стратегія розвитку базового підприємства

Ефективне функціонування системи антикризового управління підприємством в умовах впливу військових факторів та процесів євроінтеграції є вкрай важливим засобом для підтримання його діяльності та впорядкування ключових аспектів фінансово-господарських процесів. Поточне середовище, в якому працюють підприємства в Україні, вирізняється надзвичайною складністю, нестабільністю та високим рівнем невизначеності. Економічна та політична криза, що охопила країну та ще більше загострилася у воєнний період, спричинила появу численних негативних чинників, які ускладнюють досягнення позитивних фінансових результатів для суб'єктів господарювання. Наявність кризових явищ системного характеру підкреслює актуальність пошуку ефективних підходів до ведення господарської діяльності та необхідності зменшення впливу деструктивних внутрішніх і зовнішніх факторів на підприємства. У такій ситуації стає очевидним, що створення дієвої системи антикризового управління є одним із ключових засобів досягнення позитивних економічних результатів для підприємства.

Зважаючи на те, що антикризове управління підприємством розглядається як одна з управлінських функцій, метою якої є запобігання кризовим явищам, підтримання достатнього рівня платоспроможності та зменшення або усунення наслідків фінансових криз, така система повинна бути спрямована на своєчасне виявлення, запобігання та протидію кризовим загрозам. Водночас вона має включати низку цілей, реалізація яких дозволить забезпечити відносну стабільність діяльності підприємства.

Основні цілі антикризового управління підприємством в умовах війни та

євроінтеграції узагальнимо на рис. 3.1. До найбільш вагомих цілей антикризового управління підприємством відносять:

- (1) фінансову стабілізацію підприємства;
- (2) виведення підприємства із загрозливого стану та запобігання банкрутству;
- (3) формування та реалізацію комплексу превентивних антикризових заходів;
- (4) забезпечення своєчасності та ефективності прийняття управлінських рішень;
- (5) моніторинг фінансово-економічного стану підприємства;
- (6) розроблення нової управлінської, фінансової та маркетингової стратегій;
- (7) скорочення витрат діяльності підприємства;
- (8) формування ефективної кадрової політики, підвищення продуктивності праці та мотивації персоналу. [25]

Рис. 3.1. Основні цілі антикризового управління підприємством в умовах війни та євроінтеграції

Джерело: [25]

Ознайомившись із поточним станом та викликами діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК», можна сформулювати низку рекомендацій, спрямованих на підвищення його стійкості, ефективності та конкурентоспроможності в умовах воєнного стану та післякризового відновлення. Запропоновані напрями охоплюють виробничу, фінансову, логістичну та управлінську сфери.

У зв'язку з блокадою морських портів і перевантаженням залізничної інфраструктури необхідно активізувати роботу над диверсифікацією логістичних маршрутів. Рекомендується зміцнювати співпрацю з європейськими логістичними хабами, зокрема у Польщі, Словаччині та Румунії, а також створити стратегію щодо часткової переорієнтації експорту через альтернативні транспортні коридори, включаючи мультимодальні перевезення. Водночас варто інвестувати в розвиток внутрішньої логістичної інфраструктури підприємства, зокрема у власний залізничний транспорт.

Економічна доцільність видобутку на окремих ділянках кар'єрів ставиться під сумнів через високу собівартість. У цьому контексті варто розширити впровадження енергоощадних технологій, зокрема автоматизації процесів дроблення, збагачення та огрудкування. Доцільно активізувати технічне переозброєння з використанням більш ефективного гірничого та транспортного обладнання. Модернізація технологічних ліній має передбачати гнучке перепрофілювання під різні види залізородної продукції.

Надмірна залежність від зовнішніх споживачів є критичною в умовах воєнних загроз. У цьому зв'язку рекомендується стимулювати укладання довгострокових контрактів із українськими металургійними підприємствами, налагоджувати співпрацю з підприємствами, які здійснюють експорт готової металопродукції, через інтеграцію в єдині виробничо-збутові ланцюги, а також просувати використання продукції комбінату у державних інфраструктурних проєктах.

У зв'язку зі зниженням попиту на традиційні види залізородної сировини доцільним є розширення асортименту продукції та перехід до продуктів із вищою доданою вартістю. Варто розробляти нові марки обкотишів і

концентрату, адаптовані до вимог альтернативних металургійних технологій. Доцільно створити лабораторію для дослідження нових типів залізородної сировини, у тому числі з підвищеними екологічними характеристиками. Слід також вивчити можливість випуску продуктів із більш глибоким ступенем переробки, наприклад, брикетованих або спечених форм.

З огляду на високу конкуренцію на традиційних ринках і зменшення обсягів реалізації рекомендовано посилити експортну стратегію та маркетингову присутність на нових ринках. Доцільно створити спеціалізовані маркетингові підрозділи або представництва у ключових регіонах, таких як Балкани, Туреччина та Північна Африка. Варто поглибити аналітику щодо кон'юнктури міжнародних ринків і відповідно адаптувати товарну та цінову політику. Також рекомендовано брати участь у міжнародних галузевих виставках і форумах для розширення бази партнерів.

З метою своєчасного реагування на виклики воєнного та економічного характеру варто посилити систему антикризового управління та ризик-менеджменту. Доцільно створити центр моніторингу ризиків і кризових ситуацій у межах підприємства. Необхідно впровадити багаторівневу систему сценарного планування діяльності залежно від розвитку зовнішньої ситуації. Слід забезпечити регулярне навчання персоналу для дій у надзвичайних ситуаціях і зміцнення корпоративної безпеки.

Задля збереження кваліфікованого персоналу та підтримки соціальної стабільності рекомендується удосконалювати систему мотивації та підвищення кваліфікації працівників. Необхідно реалізовувати програми психологічної підтримки, особливо для співробітників, які постраждали внаслідок війни. Водночас слід продовжувати участь у волонтерських і благодійних ініціативах як складову іміджу відповідального бізнесу.

Загалом реалізація зазначених рекомендацій дозволить ПрАТ «Центральний ГЗК» не лише адаптуватися до сучасних умов, а й забезпечити поступовий перехід до моделі сталого, інноваційного та соціально відповідального розвитку.

Стратегія реалізації рекомендацій для ПрАТ «Центральний ГЗК»

Пріоритизація заходів Проведення внутрішнього аудиту для визначення пріоритетних напрямів вдосконалення, з акцентом на енергоефективність, автоматизацію процесів, цифрову трансформацію та екологічну безпеку.

Ресурсне планування Оцінка потреби у фінансових, технічних та людських ресурсах. Вивчення можливостей залучення зовнішнього фінансування, інвестицій або участі у державних програмах підтримки індустріальних підприємств.

Створення міжфункціональних команд Формування проектних груп з представників ключових підрозділів підприємства з чітким розподілом завдань і відповідальностей за кожним напрямом реалізації.

Партнерство з науковими та технічними установами Налагодження співпраці з технічними університетами, НДІ, інжиніринговими та ІТ-компаніями з метою впровадження інноваційних технологій та навчання персоналу.

Комунікаційна стратегія Розробка системи внутрішніх комунікацій для інформування працівників про зміни, залучення до процесів трансформації та створення позитивного ставлення до інновацій.

Моніторинг і коригування Запровадження системи контролю за виконанням плану реалізації з періодичними проміжними оцінками, зворотним зв'язком та можливістю адаптації стратегії.

Дорожня карта впровадження рекомендацій для базового підприємства наведена у табл. 3.1.

Відбудова пошкоджених та знищених об'єктів нерухомості та інфраструктури після завершення війни здатна стати потужним чинником зростання внутрішнього попиту на сталь. У цьому контексті будівельна галузь виступатиме основним драйвером попиту на металопродукцію, однак реалізація цього потенціалу залежатиме від наявності надійних гарантій безпеки. За відсутності таких гарантій інвестори не ризикуватимуть вкладати кошти у будівельні проекти.

Таблиця 3.1.

**Дорожня карта впровадження рекомендацій для базового підприємства
(на 2025–2027 рр.):**

Період	Етап	Основні дії
2025, I півріччя	Аналіз і планування	Проведення SWOT-аналізу, формування стратегічних груп, затвердження бюджету
2025, II півріччя	Запуск пілотних проєктів	Автоматизація вибраних виробничих процесів, впровадження ERP-системи на окремих ділянках
2026, I півріччя	Масштабування	Розширення цифровізації на весь виробничий ланцюг, модернізація обладнання, початок енергомодернізації
2026, II півріччя	Підвищення кваліфікації	Навчальні програми для персоналу, запуск внутрішнього центру підвищення кваліфікації
2027, I півріччя	Екологічна трансформація	Запуск системи моніторингу викидів, встановлення нових очисних систем. Підготовка до переходу на СВМ показники
2027, II півріччя	Оцінка ефективності	Збір і аналіз показників, порівняння з КРІ, коригування стратегії, підготовка звіту

Джерело: розроблено автором

Найбільші обсяги споживання сталі прогнозуються саме у сфері будівництва, зокрема житлового фонду та інфраструктурних об'єктів, оскільки такі проєкти потребують значної кількості металопродукції. Щодо інших секторів, то перспективи зростання споживання сталі пов'язані з відновленням і розвитком автомобільної промисловості, важкого машинобудування та загалом індустріального виробництва, які мали певну присутність в Україні до початку війни.

Оскільки процес відбудови вимагатиме масштабних фінансових ресурсів, критично важливим є питання гарантій безпеки для залучення таких інвестицій. На наш погляд, саме надійність і стабільність безпекового середовища визначатиме масштаби інвестування. Звісно, навіть за мінімальних гарантій певний рівень фінансування буде забезпечено, проте для

залучення великих інвестиційних потоків необхідні довгострокові й переконливі гарантії стабільності.[григоренко]

В цілому, Україна має значний потенціал для зростання внутрішнього споживання сталі. У рамках процесу відбудови інфраструктури можливе щорічне споживання не менше 300 кг сталі на одну особу, а на стартових етапах – навіть до 400 кг. Для порівняння, у Китаї середньорічне споживання сталі становить близько 550 кг на душу населення, що переважно обумовлено високими темпами інфраструктурного будівництва.

Група «Метінвест» серед основних викликів 2025 року виокремлює потребу в доступі до фінансування проектів модернізації та екологічної трансформації гірничо-металургійного комплексу, а також необхідність стабілізації внутрішнього попиту на українську сталь.

Крім того, генеральний директор компанії зазначив ключові чинники, що впливатимуть на експортну діяльність у поточному році:

- підтримка конкурентоспроможності українських виробників на світових ринках;

- забезпечення безперешкодного доступу до зовнішніх ринків;

- послідовна державна політика у сфері екологічної модернізації та декарбонізації промисловості.

3.2. Відновлення прибуткової діяльності базового підприємства у післякризовий період

Аналіз фінансових показників підприємства засвідчив, що на його розвиток значною мірою впливають кризові явища в економіці України. Загалом, підприємства можуть реагувати на фінансову кризу двома основними способами.

Оборонна стратегія, що передбачає різке зниження витрат, ліквідацію або продаж окремих структурних підрозділів, реалізацію частини обладнання,

скорочення штату працівників, зменшення частки ринку, зниження відпускних цін або обсягів реалізації продукції.

Наступальна стратегія, яка орієнтована на активні дії, зокрема оновлення виробничих потужностей, впровадження інноваційних технологій та сучасних маркетингових підходів, підвищення цін, пошук нових ринків збуту, розробку та реалізацію сучасної концепції контролінгу і управління.

У відповідності до обраної стратегії, підприємство визначає відповідний перелік внутрішніх санаційних заходів, тобто тих, що здійснюються власними силами без залучення фінансування з боку третіх осіб — власників, кредиторів чи держави. За рахунок власних фінансових ресурсів підприємство може не лише подолати внутрішні чинники кризи, але й значно зменшити залежність ефективності оздоровлення від зовнішнього фінансування.

Однак у випадку фінансової кризи у підприємств часто вичерпуються основні джерела самофінансування — прибуток і амортизаційні відрахування. У таких умовах мобілізація внутрішніх резервів має бути спрямована на відновлення або підвищення ділової активності. Досягти цього можливо шляхом збільшення грошових надходжень (наприклад, за рахунок зростання доходів від реалізації, продажу частини основних засобів, повернення дебіторської заборгованості) або шляхом зменшення витрат.

Вхідні грошові потоки класифікуються наступним чином:

- надходження від реалізації основної продукції;
- інші операційні доходи;
- прибутки від інвестиційної діяльності;
- кошти від емісії корпоративних прав;
- позикові кошти;
- державні субсидії та дотації.

До внутрішніх джерел фінансових надходжень належать перші три позиції. Можливість використання решти трьох джерел визначається мотивацією та здатністю зовнішніх сторін — інвесторів, кредиторів або держави — надати необхідну підтримку.[37]

Для покращення фінансового стану ПрАТ "Центральний ГЗК" пропонується реалізувати низку заходів, спрямованих на оптимізацію структури активів і пасивів, підвищення ліквідності та зменшення фінансових ризиків.

По-перше, необхідно впровадити ефективну політику управління дебіторською заборгованістю. Це включає встановлення чітких термінів оплати для контрагентів, запровадження системи штрафів за прострочення платежів та регулярний моніторинг фінансового стану дебіторів. Також доцільно розглянути можливість використання факторингу для прискорення обороту дебіторської заборгованості.

По-друге, слід оптимізувати управління запасами. Для цього рекомендується впровадити системи автоматизації обліку та прогнозування потреб у матеріально-виробничих ресурсах, що дозволить уникнути надмірних залишків і водночас забезпечити своєчасне постачання необхідної сировини. Це сприятиме зниженню витрат на зберігання та поліпшенню оборотності запасів.

По-третє, важливо приділити увагу диверсифікації джерел фінансування. Зменшення залежності від позикових коштів можна досягти за рахунок залучення додаткового власного капіталу, наприклад, через емісію акцій або залучення інвестицій. Це сприятиме зниженню фінансового навантаження та підвищенню стійкості підприємства до економічних змін.

По-четверте, необхідно покращити управління витратами підприємства. Це передбачає проведення детального аналізу собівартості продукції, виявлення та усунення непродуктивних витрат, а також впровадження заходів з енергозбереження та оптимізації виробничих процесів.

По-п'яте, слід розробити стратегію підвищення ліквідності. Це може включати продаж неліквідних активів, перегляд умов співпраці з постачальниками для зменшення обсягів авансів, а також акумулювання додаткових грошових коштів через оптимізацію інвестиційних програм.

По-шосте, необхідно удосконалити фінансовий менеджмент шляхом

впровадження сучасних систем моніторингу та аналізу фінансових показників. Це дозволить оперативно реагувати на зміни у фінансовій ситуації та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Реалізація зазначених заходів дозволить підвищити ефективність фінансової діяльності підприємства, зміцнити його фінансову стійкість та забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Найчастішим сигналом фінансової кризи на підприємствах є зниження обсягів реалізації продукції. І навпаки, досягнення необхідного рівня реалізації — основний індикатор ефективної санації підприємства. Тому першочергового значення набувають заходи щодо посилення збутової діяльності.

Рівень виручки залежить від двох ключових чинників:

- кількості реалізованої продукції;
- ціни одиниці продукції.

Всі заходи зі збільшення доходів повинні ґрунтуватися на системі короткотермінового прогнозування обсягів збуту з урахуванням коливань цін і відповідних обсягів продажу.

Одним із ключових способів підвищення рівня прибутковості підприємства є скорочення вихідних грошових потоків. Їх можна поділити на такі основні категорії:

- 1) витрати на оплату товарів, робіт і послуг, що формують собівартість продукції;
- 2) витрати на оплату товарів, робіт і послуг, які не включаються до складу валових витрат;
- 3) витрати на здійснення інвестицій – як реальних, так і фінансових;
- 4) податкові платежі та інші обов'язкові відрахування до бюджету;
- 5) повернення фінансових ресурсів, залучених через фінансовий ринок.

На обсяги витрат за останніми двома пунктами підприємство має досить обмежений вплив, оскільки розміри податкових зобов'язань та інших платежів

визначаються чинним законодавством, зокрема встановленими правилами оподаткування, ставками та строками сплати.

Натомість щодо перших трьох груп витрат підприємство має ширші можливості впливу.

Зниження витрат значною мірою залежить від готовності керівництва та співробітників реалізовувати суттєві внутрішні зміни, спрямовані на ефективне та економне використання усіх доступних ресурсів.

Зменшити обсяг вихідних грошових потоків і водночас підвищити платоспроможність підприємства можна також шляхом скорочення або тимчасового припинення інвестиційних витрат, а також інших витрат, не пов'язаних із виробничою собівартістю.

У межах політики оптимізації вихідних грошових потоків доцільно також провести ревізію інших операційних витрат, які не входять до складу собівартості, проте безпосередньо впливають на зниження чистого прибутку підприємства. Для з'ясування резервів скорочення витрат базового підприємства оцінимо динаміку та структуру операційних витрат.

Таблиця 3.2

Аналіз динаміки операційних витрат ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021-2024 роки

Показник	Сума, тис.грн				Темп росту, %		
	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Матеріальні затрати	4 004 082	4 782 778	4 794 726	8 914 691	119,45	100,25	185,93
Витрати на оплату праці	1 245 417	1 020 186	1 015 598	969 306	81,92	99,55	95,44
Відрахування на соціальні заходи	267 627	219 502	214 724	211 266	82,02	97,82	98,39
Амортизація	2 000 977	1 755 686	1 397 255	1 387 088	87,74	79,58	99,27
Інші операційні витрати	5 249 867	7 274 218	6 321 707	6 427 747	138,56	86,91	101,68
Разом	12767970	15052370	13744010	17910098	117,89	91,31	130,31

Джерело: розрахунки автора на основі фінансової звітності [38]

Аналіз динаміки операційних витрат ПрАТ "Центральний ГЗК" за період 2021–2024 років - табл. 3.2. показує суттєві зміни у структурі та обсягах витрат підприємства. Матеріальні витрати протягом цього періоду демонструють стабільне зростання. У 2022 році їх обсяг зріс на 19,45% порівняно з 2021 роком, у 2023 році залишився практично незмінним (+0,25% порівняно з 2022 роком), а у 2024 році показав значний приріст на 85,93%. Це може бути зумовлено підвищенням цін на сировину, інфляційними процесами та збільшенням виробничої активності підприємства.

Витрати на оплату праці протягом аналізованого періоду скоротилися. У 2022 році зниження склало 18,08% порівняно з 2021 роком, у 2023 році показник залишався майже на рівні попереднього року (-0,45%), а у 2024 році зменшився ще на 4,56%. Це може свідчити про оптимізацію чисельності працівників або перегляд рівня оплати праці. Відрахування на соціальні заходи також знизилися: у 2022 році скорочення становило 18% порівняно з 2021 роком, у 2023 році – 2,18% порівняно з 2022 роком, а у 2024 році – 1,61%. Така динаміка корелює зі зменшенням фонду оплати праці.

Амортизаційні витрати демонструють тенденцію до скорочення. У 2022 році вони зменшилися на 12,26% порівняно з 2021 роком, у 2023 році зниження склало 20,42% порівняно з попереднім роком, а у 2024 році залишалися практично незмінними (-0,73% порівняно з 2023 роком). Це може бути результатом завершення амортизації окремих активів або впровадження більш ефективного використання основних засобів.

Інші операційні витрати у 2022 році збільшилися на 38,56% порівняно з 2021 роком, але у 2023 році спостерігалось скорочення на 13,09%. У 2024 році ці витрати знову зросли на 1,68%, що може бути зумовлено зміною виробничих умов або адаптацією підприємства до нових реалій.

Загалом, сукупні операційні витрати у 2022 році зросли на 17,89% порівняно з 2021 роком. У 2023 році спостерігалось їх скорочення на 8,69%, але у 2024 році витрати суттєво збільшилися – на 30,31% порівняно з попереднім роком. Це свідчить про поступове відновлення виробничої

активності підприємства, незважаючи на економічні та зовнішні виклики. Центральний ГЗК продемонстрував здатність адаптуватися до змін і відновлювати обсяги своєї діяльності, що підкреслює його стійкість в умовах складної економічної ситуації.

Таблиця 3.3

**Аналіз структури операційних витрат ПрАТ "Центральний ГЗК" за
2021-2024 роки**

Показник	Питома вага, %				Відхилення питомої ваги, відсотк.пункт.		
	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Матеріальні затрати	31,4	31,8	34,9	49,8	+0,4	+3,1	+14,9
Витрати на оплату праці	9,8	6,8	7,4	5,4	-3,0	+0,6	-2,0
Відрахування на соціальні заходи	2,1	1,5	1,6	1,2	-0,6	+0,1	-0,4
Амортизація	15,7	11,7	10,2	7,7	-4,0	-1,5	-2,4
Інші операційні витрати	41,1	48,3	46,0	35,9	+7,2	-2,3	-10,1
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	x	x	x

Джерело: розрахунки автора на основі фінансової звітності [38]

Аналіз структури операційних витрат ПрАТ "Центральний ГЗК" за 2021–2024 роки свідчить про значні зміни у питомій вазі різних статей витрат.

Матеріальні затрати демонструють тенденцію до суттєвого зростання. Їх питома вага зросла з 31,4% у 2021 році до 49,8% у 2024 році. Найбільше збільшення спостерігалось у 2024 році, де приріст склав +14,9 відсоткових пунктів порівняно з попереднім роком. Це може бути пов'язано зі збільшенням обсягів закупівель сировини або підвищенням її вартості.

Витрати на оплату праці поступово знижувалися. Їх частка у структурі операційних витрат скоротилася з 9,8% у 2021 році до 5,4% у 2024 році. Найбільше зменшення зафіксовано у 2022 році (-3,0 відсоткових пунктів), що свідчить про оптимізацію чисельності персоналу або зміну політики оплати

праці.

Відрахування на соціальні заходи мали подібну динаміку: їх частка знизилася з 2,1% у 2021 році до 1,2% у 2024 році. Незначне зростання спостерігалось лише у 2023 році (+0,1 відсоткового пункту), але загальна тенденція є негативною.

Амортизація у структурі витрат також зменшилася. Якщо у 2021 році її частка становила 15,7%, то у 2024 році – лише 7,7%. Найбільше зниження відбулося у 2022 році (-4,0 відсоткових пунктів). Це може бути пов'язано з завершенням амортизації певних активів або зменшенням витрат на оновлення основних засобів.

Інші операційні витрати протягом аналізованого періоду демонстрували коливання. У 2022 році їх питома вага зросла на 7,2 відсоткових пунктів і досягла 48,3%, але у 2024 році зменшилася до 35,9%, що на 10,1 відсоткового пункту менше порівняно з попереднім роком. Це може свідчити про заходи оптимізації або зміну структури інших витрат.

Загалом, аналіз показує, що протягом 2021–2024 років ПрАТ "Центральний ГЗК" акцентувало увагу на оптимізації витрат на оплату праці, соціальні заходи та амортизацію, одночасно збільшуючи частку матеріальних затрат. Така динаміка відображає адаптацію підприємства до нових умов функціонування та зміну стратегічних пріоритетів у витратній політиці.

Для скорочення операційних витрат ПрАТ "Центральний ГЗК" запропоновано декілька заходів, спрямованих на оптимізацію ключових статей витрат. Кожен із них супроводжується розрахунками можливого економічного ефекту.

Перш за все, важливо звернути увагу на матеріальні затрати, які у 2024 році склали 49,8% від загальної структури операційних витрат.

Для зменшення цієї статті витрат рекомендується переглянути постачальників сировини з метою отримання більш вигідних умов постачання або зниження ціни. Передбачається, що скорочення матеріальних затрат на 5% дозволить заощадити 445 735 тис. грн, виходячи з поточного рівня витрат у 8

914 691 тис. грн.

Другою важливою статтею є витрати на оплату праці. Пропонується знизити їх шляхом оптимізації чисельності працівників на 10%, що стане можливим завдяки впровадженню автоматизованих технологій. За умови реалізації цього заходу економія складе 96 931 тис. грн, оскільки загальні витрати на оплату праці у 2024 році становили 969 306 тис. грн.

Також можливо скоротити витрати на соціальні заходи, які залежать від загальної чисельності працівників. Автоматизація виробництва та скорочення чисельності персоналу дозволить зменшити витрати на соціальні заходи на 5%. Це забезпечить додаткову економію в розмірі 10 563 тис. грн, враховуючи, що загальна сума витрат на цю статтю у 2024 році дорівнювала 211 266 тис. грн.

Наступним заходом є зменшення амортизаційних витрат. За рахунок скорочення непродуктивного часу простою обладнання та ефективнішого використання основних засобів можна знизити цю статтю витрат на 5%. Очікується, що це дасть економію в розмірі 69 354 тис. грн від загальної суми амортизації у 2024 році, яка становила 1 387 088 тис. грн.

Останнім важливим напрямом є оптимізація інших операційних витрат, які включають витрати на енергоносії. Впровадження енергоефективних технологій дозволить скоротити цю статтю на 10%. Це дасть можливість заощадити 642 775 тис. грн, оскільки сума інших операційних витрат у 2024 році складала 6 427 747 тис. грн.

У підсумку реалізація цих заходів дозволить досягти загальної економії операційних витрат у розмірі 1 265 358 тис. грн. Це становить близько 7% від загального обсягу операційних витрат підприємства у 2024 році, який дорівнював 17 910 098 тис. грн. Запропоновані рекомендації спрямовані на раціоналізацію витрат без зниження продуктивності підприємства та його конкурентоспроможності.

Прогнозні фінансові результати представлені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

**Прогнозні показники ПрАТ Центральний ГЗК з урахуванням
пропозицій**

Показник	Значення, тис.грн		Відхилення, тис. грн.
	Фактичне за 2024 рік	Прогноз на 2025 рік	
Виручка від реалізації продукції без ПДВ	15830022	20579029	+4 749 007
Собівартість	12567425	15072295	+2 504 870
Валовий прибуток	3262597	5506734	+2 244 137
Інші операційні доходи	360258	1054037	+693 779
Адміністративні витрати	131091	131091	+0
Витрати на збут	3653173	4749125	+1 095 952
Інші операційні витрати	351635	351635	+0
Фінансовий результат від операційної діяльності	-513044	1328920	+1 841 964
АКТИВИ:			+0
Середньорічна вартість оборотних активів	14984040	19479251	+4 495 212
Середньорічна вартість активів	13600120	17680155	+4 080 036

Джерело: розраховано автором

Прогноз фінансово-господарської діяльності ПрАТ "Центральний ГЗК" на 2025 рік демонструє суттєве покращення ключових показників у порівнянні з фактичними даними за 2024 рік, що відображає ефективність запланованих заходів.

Очікується зростання виручки від реалізації продукції без ПДВ на 30%, що забезпечить додаткові 4 749 007 тис. грн. Це зростання обумовлено плановим підвищенням виробничої програми та виходом комбінату на 100% потужності.

Собівартість продукції прогнозується на рівні 15 072 295 тис. грн, що на 2 504 870 тис. грн більше у порівнянні з 2024 роком. Це зростання також пояснюється збільшенням обсягів виробництва, але воно частково компенсоване економією у розмірі 1 265 358 тис. грн, яка очікується внаслідок скорочення операційних витрат.

Валовий прибуток має зрости на 2 244 137 тис. грн і становитиме 5 506 734 тис. грн, що свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства.

Інші операційні доходи прогноуються на рівні 1 054 037 тис. грн, що є значним зростанням (+693 779 тис. грн) порівняно з 2024 роком. Цей показник базується на даних 2023 року.

Адміністративні витрати залишаються незмінними на рівні 131 091 тис. грн, що свідчить про стабільність у цій сфері.

Витрати на збут зростуть на 1 095 952 тис. грн (на 30%) до рівня 4 749 125 тис. грн, що узгоджується зі зростанням виробничої програми та відповідним збільшенням обсягів реалізації продукції.

Згідно з фінансовою звітністю ПрАТ «Центральний ГЗК», витрати на збут у 2024 році склали 3653173 тис. грн, що свідчить про значну частку цих витрат у загальній структурі операційних витрат підприємства.

Щодо тарифів на вантажні перевезення, «Укрзалізниця» в лютому 2025 року планує підвищити тарифи на 37%. Це підвищення обумовлено зростанням витрат на енергоносії, запчастини та інші складові собівартості перевезень. Таке збільшення тарифів може суттєво вплинути на витрати підприємств, що активно використовують залізничний транспорт для перевезення своєї продукції.[7]

У зв'язку з цим, ПрАТ «Центральний ГЗК» може розглянути можливість оптимізації логістичних процесів, зокрема, шляхом переходу на маршрутні перевезення, які мають нижчу собівартість порівняно з вагонними відправками. Також доцільно вести переговори з «Укрзалізницею» щодо встановлення індивідуальних тарифів або отримання знижок на перевезення

великих обсягів вантажів.

Загалом, в умовах зростання тарифів на вантажні перевезення та високих витрат на збут, ПрАТ «Центральний ГЗК» слід зосередитися на пошуку шляхів зниження логістичних витрат та підвищення ефективності збутової діяльності.

Інші операційні витрати прогноуються на тому ж рівні, що і в 2024 році – 351 635 тис. грн. Фінансовий результат від операційної діяльності очікується у розмірі 1 328 920 тис. грн, що є значним покращенням (+1 841 964 тис. грн) порівняно з негативним результатом у 2024 році (-513 044 тис. грн).

Середньорічна вартість оборотних активів зросте на 30%, пропорційно обсягу зростання виробничої програми, і досягне 19 479 251 тис. грн, що забезпечить додаткові 4 495 212 тис. грн. Подібне зростання очікується і для середньорічної вартості активів, яка збільшиться до 17 680 155 тис. грн (+4 080 036 тис. грн).

Загалом прогноз на 2025 рік свідчить про суттєве покращення фінансових показників, яке базується на зростанні виробничої програми, підвищенні ефективності операційної діяльності та скороченні витрат.

Прогнозні показники рентабельності наведено у додатку Д. та в табл. 3.5.

Таблиця 3.5.

**Аналіз рентабельності активів по операційному прибутку ПрАТ
"Центральний ГЗК" з урахуванням пропозицій**

Показник	Значення		Темп росту, %
	Фактичне за 2024 рік	Прогноз на 2025 рік	
Операційний прибуток, тис. грн.	-513044	1328920	-259
Середньорічна сума активів, тис. грн.	13600120	17680155	130
Коефіцієнт рентабельності активів по операційному прибутку, %	-3,8	7,5	
Зміна рентабельності, відс.пунктів		+11,3	

Джерело: розрахунки автора

Аналіз показує суттєве покращення рентабельності активів. У 2024 році коефіцієнт рентабельності активів по операційному прибутку був негативним (-3,8%), що свідчить про збитковість. Проте в прогнозі на 2025 рік цей показник зростає до 7,5%, демонструючи позитивну динаміку з приростом на 11,3 відсоткових пунктів. Така зміна є результатом значного зростання операційного прибутку на 259% та середньорічної суми активів на 30%.

Рентабельність діяльності по операційному прибутку також має позитивну динаміку. Якщо у 2024 році цей коефіцієнт становив -3,2%, то в прогнозі на 2025 рік він зростає до 6,5%, що відображає приріст на 9,7 відсоткових пунктів. Основним чинником цього покращення є збільшення чистої виручки від реалізації продукції на 30% та суттєве зростання операційного прибутку.

Коефіцієнт рентабельності оборотних активів по операційному прибутку покращується з -3,4% у 2024 році до 6,8% у прогнозі на 2025 рік. Зміна становить +10,2 відсоткових пунктів. Це свідчить про підвищення ефективності використання оборотних активів у формуванні прибутку підприємства.

Запропоновані заходи щодо оптимізації витрат та збільшення виробничих потужностей значно покращують фінансові показники підприємства. Зокрема, операційний прибуток демонструє зростання з негативного значення (-513 044 тис. грн) до позитивного (1 328 920 тис. грн). Рентабельність за всіма аналізованими показниками виходить на позитивний рівень, що свідчить про ефективність запропонованих рішень. Підвищення рентабельності на фоні зростання обсягів реалізації продукції та оптимізації витрат створює перспективи для подальшого розвитку підприємства. Позитивні зміни сприятимуть не лише стабілізації фінансового стану ПрАТ "Центральний ГЗК", але й його конкурентоспроможності на ринку.

Таким чином, мобілізація внутрішніх резервів фінансової стабілізації підприємства спрямована насамперед на підвищення (або відновлення) його

ділової активності. Цього можна досягти збільшенням обсягів вхідних грошових потоків (наприклад, за рахунок збільшення виручки від реалізації, продажу частини основних фондів, рефінансування дебіторської заборгованості) або в результаті скорочення вихідних грошових потоків - зменшення витрат.

Висновки до розділу 3

Ефективне функціонування системи антикризового управління в умовах війни та євроінтеграції є критично важливим для стабільної роботи підприємств. Український бізнес опинився у складному середовищі з високим рівнем невизначеності, що зумовлено економічною кризою, політичною нестабільністю та воєнними діями. Ці обставини створили численні ризики для підприємств, ускладнюючи досягнення фінансових результатів і вимагаючи дієвих управлінських рішень. У такій ситуації впровадження антикризового управління допомагає вчасно ідентифікувати загрози, мінімізувати їх наслідки, забезпечити фінансову стабільність, знизити витрати й адаптуватися до нових реалій.

Система антикризового управління повинна охоплювати ключові цілі: стабілізацію фінансів, недопущення банкрутства, реалізацію превентивних заходів, покращення якості управлінських рішень, моніторинг фінансового стану, модернізацію управлінських і маркетингових стратегій, підвищення ефективності кадрової політики, мотивації персоналу та продуктивності праці.

Щодо ПрАТ «Центральний ГЗК», підприємство має адаптуватися до воєнних умов і перспектив євроінтеграції шляхом диверсифікації логістичних маршрутів через співпрацю з європейськими хабами та інвестування в внутрішню логістику. Необхідно впроваджувати енергоощадні технології, модернізувати обладнання, автоматизувати процеси та адаптувати виробництво до нових видів продукції. Важливою є переорієнтація на вітчизняних споживачів і укладання довгострокових контрактів з

українськими металургійними підприємствами, інтеграція в збутові ланцюги, а також просування продукції у державних інфраструктурних проєктах.

У відповідь на зниження попиту слід розширювати асортимент, переходити до виробництва продукції з більшою доданою вартістю, створити лабораторію для дослідження нових видів сировини, включно з екологічно чистими. Також потрібно посилити присутність на міжнародних ринках — через маркетингові офіси в нових регіонах і участь у виставках. Важливо розвивати антикризову систему управління та ризик-менеджмент, запровадити сценарне планування та навчати персонал діяти в кризових ситуаціях.

Серед ключових кроків — підвищення кваліфікації кадрів, психологічна підтримка, програми мотивації та збереження соціальної стабільності. Реалізація цих заходів дасть змогу комбінату не лише адаптуватися, але й розвиватися відповідно до принципів сталого, інноваційного й відповідального бізнесу.

У 2025–2027 роках планується впровадження дорожньої карти трансформації підприємства: від стратегічного планування й пілотних проєктів до масштабування, навчання персоналу, екологічної модернізації та оцінки ефективності. Післявоєнна відбудова країни стане каталізатором зростання попиту на металопродукцію, особливо в будівництві. Для цього необхідні безпекові гарантії, які створять умови для масштабного залучення інвестицій.

Україна має потенціал для зростання внутрішнього споживання сталі до 300–400 кг на особу щорічно. Успішна реалізація цього потенціалу залежить від політики держави, фінансування проєктів модернізації та стабілізації попиту. «Метінвест» наголошує на потребі державної підтримки експорту, доступу до фінансування та послідовної екологічної політики.

Перш за все, доцільно здійснити оптимізацію матеріальних витрат, які у 2024 році становили майже половину всіх операційних витрат підприємства. Це можна реалізувати через перегляд умов постачання, впровадження

централізованих закупівель, налагодження довгострокових контрактів із постачальниками для отримання знижок за обсяги, а також через перехід на альтернативні, менш витратні матеріали без втрати якості продукції. Наприклад, за умови зниження матеріальних витрат на 5% від їх рівня 2024 року, що становить 8 914 691 тис. грн, очікуваний економічний ефект може скласти близько 445 млн грн.

Наступним кроком є підвищення ефективності використання основних засобів, що дозволить зменшити потребу в нових капіталовкладеннях і, відповідно, знизити амортизаційні витрати. Також можливим заходом є консолідація або модернізація малоефективних підрозділів. Якщо, наприклад, амортизаційні витрати знизити на 10% від рівня 2024 року (1 387 088 тис. грн), економія складе майже 139 млн грн.

Щодо інших операційних витрат, варто здійснити детальний аудит і ідентифікувати ті компоненти, які не є критично важливими або дублюють функції. Особливу увагу слід приділити витратам на обслуговування зовнішніх послуг, адміністративне управління, витрати на рекламу та представницькі потреби. Зниження цієї категорії витрат на 5% від рівня 2024 року (6 427 747 тис. грн) дозволить заощадити понад 321 млн грн.

Також рекомендовано впровадження сучасної автоматизованої системи обліку витрат і бюджетування, яка забезпечить прозорість витрат, оперативне виявлення відхилень та швидке реагування на зміни у витратній структурі. Такий підхід сприятиме не лише скороченню витрат, а й покращенню загального управління фінансами підприємства.

Реалізація запропонованих заходів дозволить не лише досягти короткострокової економії ресурсів, а й сформувати передумови для підвищення довгострокової фінансової стабільності підприємства. Рациональне управління витратами — один із ключових елементів стратегії відновлення прибуткової діяльності ПрАТ "Центральний ГЗК" у післякризовий період.

ВИСНОВКИ

Фінансова криза підприємства виникає внаслідок сукупного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, що порушують економічну рівновагу та стабільність його діяльності. До зовнішніх чинників належать макроекономічна нестабільність, політичні та соціальні потрясіння, інфляційні процеси, посилення конкурентного тиску та військові конфлікти, які призводять до зменшення обсягів попиту, ускладнень у логістиці та зростання вартості ресурсів. Внутрішні чинники проявляються через неефективність управління, застаріле обладнання, низький рівень інновацій, порушення в плануванні та контролі, що у сукупності спричиняє зниження виробничої активності, накопичення дебіторської заборгованості та надмірні запаси.

Кризові явища розвиваються поетапно: на початковій стадії підприємство ще зберігає стійкість, однак надалі поступово втрачає фінансову рівновагу, накопичує дисбаланси між витратами і доходами, аж до критичного рівня, коли виникає ризик неплатоспроможності. Учасники ринку, які вчасно впроваджують антикризове управління, здатні оптимізувати свої грошові потоки, адаптувати внутрішні процеси до нових економічних умов та використовувати кризу як імпульс для трансформації бізнес-моделі, запровадження інновацій і пошуку нових ринків збуту.

Здатність підприємства протистояти кризі значною мірою залежить від підтримання критичних параметрів стійкості: наявності чистих активів, ліквідності, фінансової рівноваги та виконання запланованих показників. Втрата хоча б одного з цих показників свідчить про загрозу дестабілізації, тому своєчасна діагностика та моніторинг є вирішальними. Діагностика фінансової стійкості здійснюється через застосування кількісних моделей (Альтмана, Таффлера, Спрінгейта, Савицької тощо), які доповнюють один одного та враховують специфіку галузі й розмір підприємства. Однак жодна методика не є універсальною, тому слід поєднувати різні підходи та

інструменти.

Особливу увагу слід приділяти аналізу структури активів — співвідношенню власного капіталу та зобов'язань, якості дебіторської заборгованості, ліквідності запасів та основних засобів. Порухення у цих напрямках, як-от завищені запаси, прострочені борги чи невідповідність вартості активів ринковим цінам, сигналізують про посилення кризових явищ. Ефективне управління цими компонентами дозволяє підтримувати платоспроможність та зменшувати потребу у зовнішньому фінансуванні.

Гірничо-металургійний комплекс України, який донедавна забезпечував значну частку ВВП і експорту, зазнав руйнувань через військові дії: було втрачене обладнання, порушені логістичні ланцюги, виробництво впало на понад 70 %. Відновлення здійснюється через переорієнтацію на внутрішній ринок — завдяки активізації будівництва та інфраструктурних проєктів частка внутрішнього споживання металопродукції за перший квартал 2025 р. зросла на 41 %. Уряд підтримує галузь фінансовими пільгами, сприяє диверсифікації експорту та відновленню логістики.

На експортному напрямі ключовими залишаються країни ЄС, де зростає попит на продукцію, вироблену за стандартами декарбонізації. Інвестиції у «зелені» технології — електродугові печі, відновлювані джерела енергії — підвищують конкурентоспроможність і забезпечують відповідність європейським нормам. Підприємства ГМК демонструють адаптивність: вони модернізують обладнання, впроваджують енергоефективні рішення, проводять капітальні ремонти і створюють страхові запаси критичних ресурсів. Важливим напрямом є екологічна безпека та управління ризиками, що забезпечує безперервність виробництва в умовах підвищеної загрози.

Аналіз фінансових показників ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2021–2024 роки виявив різке падіння доходів і прибутковості на тлі воєнної кризи та макроекономічної нестабільності. Після рекордного доходу в понад 22,5 млрд грн і чистого прибутку майже 9 млрд грн у 2021 році, у 2022 році дохід скоротився до 14,3 млрд грн, а прибуток упав до 2,1 млрд грн. У

2023 році підприємство зазнало збитків у розмірі 1,3 млрд грн, а у 2024 році, попри часткове відновлення обсягів реалізації (до 15,8 млрд грн), збиток залишився суттєвим (648 млн грн). Зростання операційних витрат на 30 % у 2024 році, насамперед за рахунок майже подвійного стрибка матеріальних витрат, свідчить про нагальну потребу їх оптимізації. Одночасне скорочення фонду оплати праці та амортизаційних відрахувань відображає процес внутрішньої реструктуризації, однак без системних антикризових заходів ці зміни не здатні забезпечити довгострокову стійкість.

Порушення ліквідності та зростання зобов'язань вимальовують значні ризики платоспроможності: коефіцієнт поточної ліквідності знизився з 2,27 у 2021 році до 1,45 у 2024 році, а коефіцієнт автономії впав до 0,52, вказуючи на підвищену залежність від позикового фінансування. Зменшення чисельності персоналу з 4 368 до 3 484 осіб свідчить про кадрову оптимізацію, але й підсилює навантаження на залишений штат та вимагає інвестицій у навчання й мотивацію. Географічний аналіз продажів підтвердив високу експортну орієнтацію (89 % виручки), а водночас — успішне збереження логістичних маршрутів до країн Центральної та Східної Європи за допомогою диверсифікації транспортних коридорів.

Рекомендації з оптимізації витрат мають першочергове значення. Перегляд умов закупівель сировини та централізація закупівельних процесів можуть знизити матеріальні витрати на 5 %, що дасть очікувану економію понад 445 млн грн. Підвищення ефективності використання основних засобів і модернізація малоефективних ланок здатні скоротити амортизаційні витрати на 10 % (економія близько 139 млн грн). Аудит інших операційних витрат та автоматизація обліку допоможуть виявити дублюючі та непродуктивні витрати, дозволивши заощадити понад 320 млн грн.

Для стабілізації ліквідності й зниження залежності від зовнішніх кредитів необхідно зміцнити управління дебіторською заборгованістю: встановити жорсткі терміни оплати й механізм штрафів, а також задіяти факторинг. Паралельно слід оптимізувати запаси через впровадження систем

прогнозування й автоматизованого обліку, що зменшить витрати на зберігання та прискорить оборотність матеріалів. Диверсифікація джерел фінансування — емісія акцій, залучення інвестицій, державні програми підтримки — знизить фінансове навантаження й розширить можливості зростання.

В умовах підвищених логістичних тарифів «Укрзалізниці» (збільшення на 37 % з початку 2025 року) комбінат має йти двома шляхами: оптимізувати маршрутні перевезення з меншими ставками та вести переговори про індивідуальні тарифи або знижки на великі обсяги. Інвестиції в розвиток власної логістичної інфраструктури, зокрема залізничного транспорту, дозволять знизити витрати на доставку продукції та гарантувати її стабільний потік.

Для підвищення конкурентоспроможності на експортних ринках необхідно пришвидшити модернізацію виробничих ліній відповідно до європейських стандартів декарбонізації: впровадження електродугових печей, використання відновлюваних джерел енергії, сертифікація продукції за «зеленими» критеріями. Ці кроки не лише покращать екологічні показники, а й відкриють доступ до преміальних сегментів на ринках ЄС.

З огляду на прогнозне зростання виручки на 30 % у 2025 році та вихід на операційну рентабельність понад 7 %, необхідно невідкладно реалізувати дорожню карту антикризових заходів: від стратегічного планування та внутрішніх аудитів до масштабного впровадження ERP-систем, енергомодернізації та оцінки ефективності. Одночасно варто активізувати програми психологічної підтримки та підвищення кваліфікації персоналу, щоб зберегти соціальну стабільність і корпоративну культуру в умовах трансформації. Ці дії стануть основою для відновлення прибуткової діяльності та переходу підприємства до моделі сталого й інноваційного розвитку в післякризовий період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Altman, E. (1968). Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *Journal of Finance*.
2. N-factor Fulmer. URL: <https://www.tradingview.com/support/solutions/43000597847/> (дата звернення: 15.04.2025)
3. Barton, L. Crisis in organizations: Managing and communicating in the Heat of Chaos. Cincinnati, Ohio: South-Western, 1993. 256 p.
4. Green, P. S. Winning PR Tactics: Effective Techniques to Boost Your Sales. Financial Times Prentice Hall, 1994. 192 p.
5. Grenz, T. Deminsionen und Typen der Unternehmenskrise: Analysemoeglichkeiten Auf Der Grundlage Von Jahresabschlussinformationen. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 1987. 294 p.
6. Pauchant, T. C. La gestionsystemique des crises et la prevention de la contr-production. *Rev. Francaise de Gestion*. 1996. № 108. P. 90–99. URL: https://jglobal.jst.go.jp/en/detail?JGLOBAL_ID=200902152169842457 (дата звернення: 13.05.2025)
7. Rail.insider. Тариф на вантажні перевезення зростає на 37%, – пропозиція УЗ. URL: <https://www.railinsider.com.ua/uz-pogodyla-indeksacziyi-vantazhnyh-taryfiv-na-37> (дата звернення: 11.05.2025)
8. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Ніка-Центр, 2014. 656 с.
9. Ватченко Б. С., Шаранов Р. С. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*. 2022. № 182. С. 38–43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/182-5> (дата звернення: 19.04.2025)
10. Гордєєва-Герасимова Л. Ю., Крайняк А. В. Функціонування підприємств металургійної галузі України: поточні виклики та тенденції діяльності. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-40> (дата звернення: 18.05.2025)
11. Господарський кодекс України. Від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 17.04.2025)
12. Григоренко Ю. Ефективність післявоєнної відбудови України залежить від гарантій безпеки. URL: <https://gmk.center/ua/news/efektivnist-pislyavoiennoi-vidbudovi-ukraini-zalezhit-vid-garantij-bezpeki/> (дата звернення: 19.05.2025)
13. Григорян Р. Х. Теоретичні основи виникнення та розвитку кризових явищ в економічних системах. *Економіка та управління АПК*. 2024. № 1. С. 59–73. DOI: 10.33245/2310-9262-2024-189-1-59-73
14. Для розвитку металургійної галузі є велика потреба в інвестиціях – Олександр

- Каленков. URL: <https://ukr.radio/news.html?newsID=106922> (дата звернення: 20.04.2025)
15. Докуніна К. І. Антикризове управління підприємством: сутність поняття та функції. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 36. С. 113–116. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/36_1_2018/25.pdf (дата звернення: 13.04.2025)
16. Єрмоленко Г. Споживання металопродукції в Україні за січень-грудень скоротилось до 3,29 млн т. URL: <https://gmk.center/ua/news/spozhivannya-metaloprodukcii-v-ukraini-za-sichen-gruden-skorotilos-do-3-29-mln-t/> (дата звернення: 14.04.2025)
17. Єрмоленко Г. Центральний ГЗК спрямував 4 млн грн на ремонт дробарки КРД 900/100. URL: <https://gmk.center/ua/news/centralnij-gzk-spryamuvav-4-mln-grn-na-remont-drobarki-krd-900-100/> (дата звернення: 12.05.2025)
18. Звіт про управління ПрАТ «Центральний ГЗК». Офіційний сайт холдингу «Метінвест». URL: <https://cgok.metinvestholding.com/upload/cgok/content/51> (дата звернення: 18.05.2025)
19. Звіт. Метінвест оголошує виробничі результати за четвертий кв. і 12 місяців 2024 року. URL: https://metinvestholding.com/Content/CmsFile/ua/operreleases_Merinvest_Operational_results_4Q-12%D0%9C-2024.pdf (дата звернення: 20.04.2025)
20. Інформація для акціонерів Центральний гірничо-збагачувальний комбінат. URL: <https://cgok.metinvestholding.com/ua/about/info> (дата звернення: 11.05.2025)
21. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Котляров Є. І., Шульга І. В. Аналіз напрямків трансформації гірничо-металургійного комплексу України. *Бізнесінформ*, № 6, 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/383431949_Analiz_napramkiv_transformacii_girnico_metalurgijnogo_kompleksu_Ukraini_Analyzing_the_Directions_of_Transformation_of_the_Mining_and_Metallurgical_Complex_of_Ukraine (дата звернення: 17.05.2025)
22. Колісніченко В. Споживання металопродукції в Україні за I квартал зросло до 863 тис. т. URL: <https://gmk.center/ua/news/spozhivannya-metaloprodukcii-v-ukraini-za-i-kvartal-zroslo-do-863-tis-t/> (дата звернення: 16.04.2025)
23. Колісніченко В. ЦГЗК нарощує виробництво та досягне 100% потужності наприкінці 2024 року. URL: <https://gmk.center/ua/news/cgzk-naroshhuie-virobnictvo-ta-dosyagne-100-potuzhnosti-naprikinci-2024-roku/> (дата звернення: 20.05.2025)
24. Колісніченко В. Центральний ГЗК реалізував 20 енергозберігаючих проєктів у 2024 році. URL: <https://gmk.center/ua/news/centralnij-gzk-realizuvav-20-energozberigajuchih-proiektiv-u-2024-roci/> (дата звернення: 10.05.2025)
25. Копитко М., Грицан В. Сутність, значення та особливості антикризового управління підприємством в умовах війни та євроінтеграції. *Науковий вісник ЛьвДУВС (економічна серія)*. 2024. (1), 36–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2024-1-5> (дата звернення: 19.04.2025)

26. Кравченко Л. Ситуація на підприємствах Метінвесту: виробничі підсумки грудня і плани на січень. URL: <https://mrpl.city/news/view/situatsiya-na-pidpriemstvah-metinvestu-virobnichi-pidsumki-grudnya-i-plani-na-sichen> (дата звернення: 13.05.2025)
27. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: підручник. К.: КНТЕУ, 2005. 824 с.
28. Недашківський В. Що відбувається з українською металургією. Як війна вплинула на галузь. URL: https://finance.ua/ua/saving/shcho-vidbuvaetsia-z-ukrainskou-metalurgieu?utm_source=%20om (дата звернення: 10.05.2025)
29. Погріщук Г. Б., Присяжнюк С. В. Ідентифікація фінансової кризи на підприємстві. *Економіка і суспільство*. Вип. 3. 2016. С. 463. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/80.pdf (дата звернення: 14.05.2025)
30. Податковий кодекс України від 04.11.2011 р. № 4014-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.04.2025)
31. Приватне акціонерне товариство «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат». URL: <https://clarity-project.info/edr/00190977> (дата звернення: 12.04.2025)
32. Серета А. Особливості діагностики кризових станів підприємства в мирний час та в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. (69). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-65> (дата звернення: 17.05.2025)
33. Тарасенко А. Внесок ГМК до ВВП України склав 5,7% у 2023 році. URL: <https://gmk.center/ua/news/vnesok-gmk-do-vvp-ukraini-sklav-5-7-u-2023-roci/> (дата звернення: 19.05.2025)
34. Ткаченко А. М., Єлець О. П. Сучасний підхід до антикризового управління машинобудівним підприємством: монографія. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2010. 277 с.
35. Ткачук А. Ю., Біляк Т. О., Виговський В. Г. Розуміння природи криз та ризиків у процесі забезпечення ефективності управління підприємством. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. 1(103). С. 70–75. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-1\(103\)-70-75](https://doi.org/10.26642/ema-2023-1(103)-70-75) (дата звернення: 18.05.2025)
36. Федик О. Особливості антикризового управління підприємством. *Вісник ЛНУ природокористування. Серія економіка АПК*. 2023. № 30. С. 130–133. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.130> (дата звернення: 15.05.2025)
37. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф.; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.
38. Фінансова звітність за 2022–2024 роки. Приватне акціонерне товариство «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат». URL: <https://clarity-project.info/edr/00190977/yearly-finances> (дата звернення: 20.04.2025)

39. Центральний гірничо-збагачувальний комбінат. Офіційний сайт холдингу «Метінвест».

URL: <https://cgok.metinvestholding.com/ua> (дата звернення: 20.05.2025)

04.06.2025

_____ А.Т.Міхієнко

Додаток А1

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ"

#00190977

Дата звіту	26,02,2025
Період	2024 рік, 12 міс
Бухгалтер	Карлаш Таміла Петрівна
КАТОТТГ	UA12060170010439451
Кількість працівників	3 484

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис, грн	На кінець звітнього періоду, тис, грн
I, Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	19 916,00	17 056,00
первісна вартість	1001	77 462,00	77 407,00
накопичена амортизація	1002	57 546,00	60 351,00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	500 337,00	761 875,00
Основні засоби	1010	6 171 517,00	10 318 835,00
первісна вартість	1011	12 718 697,00	10 753 522,00
знос	1012	6 547 180,00	434 687,00
Інвестиційна нерухомість	1015	0,00	
первісна вартість	1016	0,00	
знос	1017	0,00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0,00	
первісна вартість	1021	0,00	
накопичена амортизація	1022	0,00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0,00	
інші фінансові інвестиції	1035	109,00	109,00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3 362,00	3 082,00
Відстрочені податкові активи	1045	163 087,00	
Гудвіл	1050	0,00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0,00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0,00	
Інші необоротні активи	1090	0,00	
Усього за розділом I	1095	6 858 328,00	11 100 957,00
II, Оборотні активи Запаси	1100	743 772,00	421 056,00
Виробничі запаси	1101	306 676,00	276 552,00
Незавершене виробництво	1102	37 479,00	111 111,00
Готова продукція	1103	399 617,00	33 393,00
Товари	1104	0,00	
Поточні біологічні активи	1110	0,00	
Депозити перестраховання	1115	0,00	
Векселі одержані	1120	0,00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6 652 941,00	8 872 042,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	70 307,00	134 052,00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис, грн	На кінець звітного періоду, тис, грн
з бюджетом	1135	347 839,00	947 242,00
у тому числі з податку на прибуток	1136	47 219,00	4 679,00
з нарахованих доходів	1140	0,00	
із внутрішніх розрахунків	1145	19 925,00	19 940,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 603 714,00	4 689 836,00
Поточні фінансові інвестиції	1160	103,00	103,00
Г роші та їх еквіваленти	1165	104 051,00	856 616,00
Готівка	1166	0,00	
Рахунки в банках	1167	104 051,00	856 616,00
Витрати майбутніх періодів	1170	270 459,00	100 426,00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0,00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0,00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0,00	
резервах незароблених премій	1183	0,00	
інших страхових резервах	1184	0,00	
Інші оборотні активи	1190	55 686,00	57 969,00
Усього за розділом II	1195	13 868 797,00	16 099 282,00
III, Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0,00	
Баланс	1300	20 727 125,00	27 200 239,00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис, грн	На кінець звітного періоду, тис, грн
I, Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	296 635,00	296 635,00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0,00	
Капітал у дооцінках	1405	1 088 087,00	4 595 759,00
Додатковий капітал	1410	239 338,00	239 338,00
Емісійний дохід	1411	103 628,00	103 628,00
Накопичені курсові різниці	1412	0,00	
Резервний капітал	1415	73 238,00	73 238,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9 393 672,00	9 003 722,00
Неоплачений капітал	1425	0,00	
Вилучений капітал	1430	0,00	
Інші резерви	1435	0,00	
Усього за розділом I	1495	11 090 970,00	14 208 692,00
II, Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	0,00	524 590,00
Відстрочені податкові зобов'язання	1505	721 533,00	1 090 788,00
Пенсійні зобов'язання	1510	234 662,00	162 843,00
Довгострокові кредити банків	1515	96 103,00	41 838,00
Інші довгострокові зобов'язання	1520	38 052,00	62 623,00
Довгострокові забезпечення	1521	0,00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1525	0,00	
Цільове фінансування	1526	0,00	
Благодійна допомога	1530	0,00	
Страхові резерви	1531	0,00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1532	0,00	
резерв збитків або резерв належних виплат			

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис, грн	На кінець звітного періоду, тис, грн
резерв незароблених премій	1533	0,00	
інші страхові резерви	1534	0,00	
Інвестиційні контракти	1535	0,00	
Призовий фонд	1540	0,00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0,00	
Усього за розділом II	1595	1 090 350,00	1 882 682,00
Ш, Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0,00	
Векселі видані	1605	0,00	
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	123 398,00	125 646,00
товари, роботи, послуги	1615	2 407 699,00	3 312 255,00
розрахунками з бюджетом	1620	134 040,00	104 041,00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0,00	
розрахунками зі страхування	1625	11 126,00	8 601,00
розрахунками з оплати праці	1630	40 925,00	31 396,00
за одержаними авансами	1635	1 345 778,00	1 845 488,00
за розрахунками з учасниками	1640	17 772,00	112 456,00
із внутрішніх розрахунків	1645	0,00	
за страховою діяльністю	1650	0,00	
Поточні забезпечення	1660	137 921,00	101 859,00
Доходи майбутніх періодів	1665	0,00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0,00	
Інші поточні зобов'язання	1690	4 327 146,00	5 467 123,00
Усього за розділом III	1695	8 545 805,00	11 108 865,00
IV, Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0,00	
V, Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0,00	
Баланс	1900	20 727 125,00	27 200 239,00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис, грн	За аналогічний період попереднього року, тис, грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15 830 022,00	9 852 828,00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0,00
Премії підписані, валова сума	2011		0,00
Премії, передані у перестраховання	2012		0,00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0,00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	12 567 425,00	8 852 917,00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0,00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис, грн	За аналогічний період попереднього року, тис, грн
Валовий: прибуток	2090	3 262 597,00	999 911,00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0,00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0,00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0,00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0,00
Інші операційні доходи	2120	360 258,00	1 054 037,00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0,00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0,00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0,00
Адміністративні витрати	2130	131 091,00	169 514,00
Витрати на збут	2150	3 653 173,00	1 860 415,00
Інші операційні витрати	2180	351 635,00	1 250 311,00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0,00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
збиток	2195	513 044,00	1 226 292,00
Дохід від участі в капіталі	2200		0,00
Інші фінансові доходи	2220	6 528,00	11 961,00
Інші доходи	2240	394,00	1 000,00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0,00
Фінансові витрати	2250	245 711,00	235 698,00
Втрати від участі в капіталі	2255		0,00
Інші витрати	2270	27 227,00	49 518,00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0,00
збиток	2295	779 060,00	1 498 547,00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	131 056,00	171 886,00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0,00
збиток	2355	648 004,00	1 326 661,00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис, грн	За аналогічний період попереднього року, тис, грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	4 974 657,00	5 520,00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0,00
Накопичені курсові різниці	2410		0,00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0,00
Інший сукупний дохід	2445	-296 911,00	-13 750,00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	4 677 746,00	-8 230,00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис, грн	За аналогічний період попереднього року, тис, грн
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	818 733,00	-1 481,00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	3 859 013,00	-6 749,00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3 211 009,00	-1 333 410,00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис, грн	За аналогічний період попереднього року, тис, грн
Матеріальні затрати	2500	8 914 691,00	4 794 726,00
Витрати на оплату праці	2505	969 306,00	1 015 598,00
Відрахування на соціальні заходи	2510	211 266,00	214 724,00
Амортизація	2515	1 387 088,00	1 397 255,00
Інші операційні витрати	2520	6 427 747,00	6 321 707,00
Разом	2550	17 910 098,00	13 744 010,00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1 186 540 000,00	1 186 540 000,00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1 186 540 000,00	1 186 540 000,00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-0,55	-1,12
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-0,55	-1,12
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,08	0,00

Додаток А2

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГІРНИЧО-
ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ"
[#00190977](#)

Дата звіту 28.02.2024
Період 2023 рік, 12 міс
Бухгалтер [Карлаш Таміла Петрівна](#)
КАТОТТГ UA12060170010439451
Кількість працівників 3 808

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

АКТИВ

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	25 422.00	19 916.00
первісна вартість	1001	77 434.00	77 462.00
накопичена амортизація	1002	52 012.00	57 546.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	647 427.00	500 337.00
Основні засоби	1010	6 843 929.00	6 171 517.00
первісна вартість	1011	12 323 045.00	12 718 697.00
знос	1012	5 479 116.00	6 547 180.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	109.00	109.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3 643.00	3 362.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	163 087.00
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	7 520 530.00	6 858 328.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	690 938.00	743 772.00
Виробничі запаси	1101	343 939.00	306 676.00
Незавершене виробництво	1102	96 594.00	37 479.00
Готова продукція	1103	250 405.00	399 617.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестраховання	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	9 616 171.00	6 652 941.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	55 310.00	70 307.00
з бюджетом	1135	829 196.00	347 839.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	139 765.00	47 219.00
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	20 080.00	19 925.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	996 838.00	5 603 714.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	103.00	103.00
Г роші та їх еквіваленти	1165	94 582.00	104 051.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	94 582.00	104 051.00
Витрати майбутніх періодів	1170	269 988.00	270 459.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	7 330.00	55 686.00
Усього за розділом II	1195	12 580 536.00	13 868 797.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	20 101 066.00	20 727 125.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	296 635.00	296 635.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	1 349 344.00	1 088 087.00
Додатковий капітал	1410	239 338.00	239 338.00
Емісійний дохід	1411	103 628.00	103 628.00
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	73 238.00	73 238.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10 465 825.00	9 393 672.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	12 424 380.00	11 090 970.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	10 280.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	626 913.00	721 533.00
Довгострокові кредити банків	1510	288 643.00	234 662.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	178 746.00	96 103.00
Довгострокові забезпечення	1520	29 229.00	38 052.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	1 133 811.00	1 090 350.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	116 157.00	123 398.00
товари, роботи, послуги	1615	2 287 320.00	2 407 699.00
розрахунками з бюджетом	1620	82 409.00	134 040.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	8 662.00	11 126.00
розрахунками з оплати праці	1630	31 500.00	40 925.00
за одержаними авансами	1635	1 243 763.00	1 345 778.00
за розрахунками з учасниками	1640	17 286.00	17 772.00
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	142 241.00	137 921.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	2 613 537.00	4 327 146.00
Усього за розділом III	1695	6 542 875.00	8 545 805.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	20 101 066.00	20 727 125.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 852 828.00	14 354 012.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховання	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	8 852 917.00	9 726 718.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	999 911.00	4 627 294.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	1 054 037.00	1 443 309.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	169 514.00	162 309.00
Витрати на збут	2150	1 860 415.00	2 013 251.00
Інші операційні витрати	2180	1 250 311.00	884 946.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		3 010 097.00
збиток	2195	1 226 292.00	
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	11 961.00	9 749.00
Інші доходи	2240	1 000.00	2 780.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	235 698.00	295 412.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	49 518.00	128 614.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		2 598 600.00
збиток	2295	1 498 547.00	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	171 886.00	-480 769.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		2 117 831.00
збиток	2355	1 326 661.00	

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	5 520.00	-2 019.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445	-13 750.00	620 433.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-8 230.00	618 414.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-1 481.00	111 314.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-6 749.00	507 100.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-1 333 410.00	2 624 931.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	4 794 726.00	4 782 778.00
Витрати на оплату праці	2505	1 015 598.00	1 020 186.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	214 724.00	219 502.00
Амортизація	2515	1 397 255.00	1 755 686.00
Інші операційні витрати	2520	6 321 707.00	7 274 218.00
Разом	2550	13 744 010.00	15 052 370.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1 186 540 000.00	1 186 540 000.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1 186 540 000.00	1 186 540 000.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1.12	1.78
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1.12	1.78
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

Додаток АЗ

Дата звіту 23.02.2023
 Період 2022 рік, 12 міс
 Бухгалтер [Карлаш Таміла Петрівна](#)
 КАТОТТГ UA12060170010439451
 Кількість працівників 4 053

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	36 130.00	25 422.00
первісна вартість	1001	76 486.00	77 434.00
накопичена амортизація	1002	40 356.00	52 012.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	900 846.00	647 427.00
Основні засоби	1010	7 816 068.00	6 843 929.00
первісна вартість	1011	12 185 794.00	12 323 045.00
знос	1012	4 369 726.00	5 479 116.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	139.00	109.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	4 788.00	3 643.00
Відстрочені податкові активи	1045	77 465.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	8 835 436.00	7 520 530.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	769 153.00	690 938.00
Виробничі запаси	1101	245 586.00	343 939.00
Незавершене виробництво	1102	23 151.00	96 594.00
Готова продукція	1103	500 416.00	250 405.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестраховання	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 474 371.00	9 616 171.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	18 059.00	55 310.00
з бюджетом	1135	258 154.00	829 196.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	139 765.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	21 779.00	20 080.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	127 965.00	996 838.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	103.00	103.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	21 586.00	94 582.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	21 586.00	94 582.00
Витрати майбутніх періодів	1170	182 068.00	269 988.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	38 244.00	7 330.00
Усього за розділом II	1195	4 911 482.00	12 580 536.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	13 746 918.00	20 101 066.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	296 635.00	296 635.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	1 206 832.00	1 349 344.00
Додатковий капітал	1410	239 338.00	239 338.00
Емісійний дохід	1411	103 628.00	103 628.00
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	73 238.00	73 238.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7 983 406.00	10 465 825.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	9 799 449.00	12 424 380.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	0.00	10 280.00
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	1 137 392.00	626 913.00
Довгострокові кредити банків	1510	285 839.00	288 643.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	263 708.00	178 746.00
Довгострокові забезпечення	1520	95 539.00	29 229.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	1 782 478.00	1 133 811.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	0.00	
Короткострокові кредити банків			
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	13 392.00	116 157.00
товари, роботи, послуги	1615	1 560 981.00	2 287 320.00
розрахунками з бюджетом	1620	346 427.00	82 409.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	112 036.00	
розрахунками зі страхування	1625	13 398.00	8 662.00
розрахунками з оплати праці	1630	47 088.00	31 500.00
за одержаними авансами	1635	6 203.00	1 243 763.00
за розрахунками з учасниками	1640	14 088.00	17 286.00
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	158 802.00	142 241.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	4 612.00	2 613 537.00
Усього за розділом III	1695	2 164 991.00	6 542 875.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	13 746 918.00	20 101 066.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	14 354 012.00	22 545 072.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховання	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	9 726 718.00	9 233 036.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Валовий: прибуток	2090	4 627 294.00	13 312 036.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	1 443 309.00	67 563.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	162 309.00	158 782.00
Витрати на збут	2150	2 013 251.00	1 728 353.00
Інші операційні витрати	2180	884 946.00	676 878.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3 010 097.00	10 815 586.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	9 749.00	190 883.00
Інші доходи	2240	2 780.00	63 915.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	295 412.00	186 491.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	128 614.00	0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2 598 600.00	10 883 893.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-480 769.00	-1 963 915.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2 117 831.00	8 919 978.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-2 019.00	-1 465.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445	620 433.00	167 742.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	618 414.00	166 277.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	111 314.00	29 930.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	507 100.00	136 347.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2 624 931.00	9 056 325.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	4 782 778.00	4 004 082.00
Витрати на оплату праці	2505	1 020 186.00	1 245 417.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	219 502.00	267 627.00
Амортизація	2515	1 755 686.00	2 000 977.00
Інші операційні витрати	2520	7 274 218.00	5 249 867.00
Разом	2550	15 052 370.00	12 767 970.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1 186 540 000.00	1 186 540 000.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1 186 540 000.00	1 186 540 000.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1.78	7.52
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1.78	7.52
Дивіденди на одну просту акцію	2650		6.57

Додаток Б

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ"
[#00190977](#)

Фінансова аналітика

Основні показники (за 2024 рік):	Чистий прибуток:	Активи:
Доходи:	-648 004 тис грн	27 200 239 тис грн
15 830 022 тис грн	51.16%	31.23%
60.66%		

Історичні показники:

	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Кількість персоналу	-	4 368	4 053	3 808	3 484
Дохід (тис грн)	12 438 797	22 545 072	14 354 012	9 852 828	15 830 022
Чистий прибуток (тис грн)	1 601 066	8 919 978	2 117 831	-1 326 661	-648 004
Активи (тис грн)	17 998 266	13 746 918	20 101 066	20 727 125	27 200 239
Гроші та їх еквіваленти (тис грн)	392 751	21 586	94 582	104 051	856 616
Довгострокові зобов'язання (тис грн)	2 035 142	1 782 478	1 133 811	1 090 350	1 882 682
Поточні зобов'язання (тис грн)	8 694 931	2 164 991	6 542 875	8 545 805	11 108 865
Власний капітал (тис грн)	7 268 193	9 799 449	12 424 380	11 090 970	14 208 692

Джерело: <https://clarity-project.info/edr/00190977/finances>

Продовження додатку Б

Фінансові індикатори:

Відображати як:

	Відсотки				
	Десяткові				
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	1.00	2.27	1.92	1.62	1.45
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.05	0.01	0.01	0.01	0.08
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0.95	1.91	1.82	1.54	1.41
Коефіцієнт автономії	0.40	0.71	0.62	0.54	0.52
Рентабельність активів (ROA)	0.09	0.65	0.11	-0.06	0.12
Рентабельність власного капіталу (ROE)	0.22	1.05	0.19	-0.11	0.25
Чиста маржа	0.13	0.40	0.15	-0.14	0.20
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	0.78	1.11	1.65	1.62	1.28
Коефіцієнт заборгованості	0.48	0.16	0.33	0.41	0.41

Джерело: <https://clarity-project.info/edr/00190977/finances>

Додаток В

Заходи щодо зменшення операційних витрат ПрАТ Центральний ГЗК

Джерело: розроблені автором

1. Оптимізація витрат на матеріали

Матеріальні затрати у 2024 році становили 49,8% від загальної структури витрат, що є найвищим показником за період. Пропонується переглянути постачальників сировини з метою зменшення її вартості на 5%.

Загальні матеріальні витрати у 2024 році: **8 914 691 тис. грн.**

Зниження на 5% = $8\,914\,691 \times 0,05 = 445\,735$ тис. грн.

Результат: економія **445 735 тис. грн.**

2. Зменшення витрат на оплату праці

Зважаючи на зниження обсягів видобутку та зменшення потреб у персоналі, можна оптимізувати чисельність працівників на 10% шляхом автоматизації виробничих процесів.

Витрати на оплату праці у 2024 році: **969 306 тис. грн.**

Зниження на 10% = $969\,306 \times 0,10 = 96\,931$ тис. грн.

Результат: економія **96 931 тис. грн.**

3. Оптимізація витрат на соціальні заходи

Скорочення витрат на соціальні заходи через автоматизацію може супроводжуватися відповідним зниженням цих витрат. Пропонується скоротити їх на 5%.

Витрати на соціальні заходи у 2024 році: **211 266 тис. грн.**

Зниження на 5% = $211\,266 \times 0,05 = 10\,563$ тис. грн.

Результат: економія **10 563 тис. грн.**

4. Зменшення амортизаційних витрат через ефективне використання основних засобів

Скорочення непродуктивного часу простою обладнання дозволить зменшити амортизаційні витрати на 5%.

Амортизація у 2024 році: **1 387 088 тис. грн.**

Зниження на 5% = $1\,387\,088 \times 0,05 = 69\,354$ тис. грн.

Результат: економія **69 354 тис. грн.**

5. Скорочення інших операційних витрат

Зменшення витрат на енергоносії шляхом впровадження енергоефективних технологій може знизити інші операційні витрати на 10%.

Інші операційні витрати у 2024 році: **6 427 747 тис. грн.**

Зниження на 10% = $6\,427\,747 \times 0,10 = 642\,775$ тис. грн.

Результат: економія **642 775 тис. грн.**

Загальна економія

Матеріальні затрати: **445 735 тис. грн.**

Оплата праці: **96 931 тис. грн.**

Соціальні заходи: **10 563 тис. грн.**

Амортизація: **69 354 тис. грн.**

Інші операційні витрати: **642 775 тис. грн.**

Разом економія: 1 265 358 тис. грн.

Додаток Д

Таблиця 1

**Аналіз рентабельності діяльності ПрАТ "Центральний ГЗК" з
урахуванням пропозицій**

<i>Показник</i>	<i>Значення</i>		<i>Темп росту, %</i>
	<i>Фактичне за 2024 рік</i>	<i>Прогноз на 2025 рік</i>	
Операційний прибуток, тис. грн.	-513044	1328920	-259
Чиста виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн	15830022	20579029	130
Коефіцієнт рентабельності діяльності по операц.прибутку, %	-3,2	6,5	
Зміна рентабельності, відсоткових пунктів		+9,7	

Джерело: розрахунки автора

Таблиця 2

**Аналіз рентабельності оборотних активів ПрАТ "Центральний ГЗК"
з урахуванням пропозицій**

<i>Показник</i>	<i>Значення</i>		<i>Темп росту, %</i>
	<i>Фактичне за 2024 рік</i>	<i>Прогноз на 2025 рік</i>	
Операційний прибуток, тис. грн.	-513044	1328920	-259
Середньорічна сума оборотних активів, тис. грн.	14984040	19479251	130
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів по операц.прибутку, %	-3,4	6,8	
Зміна рентабельності, відсоткових пунктів		+10,2	

Джерело: розрахунки автора